

Krkonoše.

Foto Jiří Bruník

NEOPOMENUTELNÉ HORIZONTY

Současný kanadský filosof, sociální a politický teoretik Charles Taylor (nar. 1931, v poslední době profesor politické vědy a filosofie na McGill University v Montrealu) hovoří v úvodní kapitole své knihy „Etika autenticity“ o třech „neduzích moderny“, či jinými slovy o třech „příznacích naší současné kultury a společnosti, které lidé, navzdory tomu, že se naše civilizace »vyvíjí«, vnímají jako ochuzení či úpadek“. Zmíněné neduhy moderny označuje Taylor za dobře známé, prostupující naše každodenní prožívání, ale současně za poněkud nejasné a matoucí. Proto je znovu nazývá a jejich podstatě, ale i cestám terapie věnuje další stránky své knihy. Za první zdroj našeho znepokojení pokládá Taylor individualismus – jev na jedné straně většinou lidí vítaný, ale na druhé straně nás ochuzující o určité bližší vymezení smyslu světa a společenského života. Druhý problém naší doby spatřuje Taylor ve stále sílícím upřednostňování »instrumentálního rozumu«, tedy takového uvažování, jež se opírá výlučně jen o ekonomickou efektivitu. I tento jev lze samozřejmě považovat za přínosný a určitým způsobem člověka osvobozující, ale současně je to i zdroj tísně a obav, že i o věcech povýtce lidských se bude rozhodovat jen na základě ekonomické rozvahy. Třetím zdrojem soudobého znepokojení lidí je podle Taylora pocit, že individualismus a zdůraznění instrumentálního rozumu se mohou promítat i do politické roviny.

Připomínám myšlenky Charlese Taylora a konkrétně jeho knihu Etika autenticity (Taylor, Ch.: Etika autenticity. Praha : Filosofie, nakl. Filosofického ústavu AV ČR, 2001) ze dvou důvodů. Především si neumím představit, jak by se dále vyvíjela humánní medicína, kdyby se její představitelé zmíněnými problémy moderní společnosti alespoň ve vztahu k sobě samým nezabývali a kdyby jejich vnímání vlastní identity nezahrnovalo i pocit souznělosti s druhými. Obrovský tlak technologického pokroku může ve svém důsledku medicínu

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

„Nová účinná rámcová koncepce technologie potřebuje pro odvrácení pohybu, kterým trh a byrokratický stát směřují k většímu atomismu a instrumentalismu, společnou politickou aktivitu. Tato společná aktivita vyžaduje, abychom překonali fragmentaci a bezmocnost – to znamená, že hovoříme o obavě, již poprvé definoval Tocqueville, o sklonu demokracie k protektorské moci. Jelikož jsou atomistické a instrumentalistické stanovisko zároveň hlavními zdroji zvláště znehodnocených a plytkých podob autenticity, činorodý demokratický život, který by byl zahrnut do projektu nové rámcové koncepce, by zde měl také kladný dopad.

Zdá se, že naše situace vyžaduje komplexní, mnohaúrovňový – intelektuální, duchovní a politický – boj, v němž by byly diskuse ve veřejném prostoru provázány s diskusemi ve velkém množství institucionálních míst, např. v nemocnicích a ve školách, kde jsou problémy související s novým rámcem techniky formulovány v konkrétní podobě, a kde tyto rozpravy živí – a zároveň jsou jimi živěny – různé pokusy teoreticky definovat roli technologie a požadavky autenticity, a dále podobu lidského života a jeho vztah ke světu.

Aby se však člověk mohl úspěšně zúčastnit této mnohostranné diskuse, musí si uvědomit jak to, co je na kultuře moderny významné, tak to, co je plytké a nebezpečné. Aplikujeme-li Pascalův výrok o člověku na modernu, můžeme říci, že ji charakterizuje nejen velikost, nýbrž i pokleslost. Pouze hledisko, které zahrnuje obojí, nám může poskytnout nedeformovaný vhled do naší epochy, jenž potřebujeme, abychom uchopili její nejvyšší výzvu.“

Úryvek z knihy Charlese Taylora „Etika autenticity“. Praha : Filosofie, nakl. Filosofického ústavu AV ČR, 2001, s. 110.

i odlidšťovat a z tezí o přístupu k nemocnému jako k lidské bytosti činit pouhé fráze. Varovná je například Taylorova zmínka o možném podcenění přínosu sester, které „na rozdíl od specialistů vybavených vědomostmi vyspělé techniky, většinou poskytují péči, jež vyžaduje citlivý lidský přístup“. Druhým důvodem k této mé připomínce složitých otázek moderní (či spíše postmoderní) společnosti mi naopak byla potřeba vyjádřit obdiv a úctu těm, kteří i v dnešní složité době dokáží nezapomínat na okolnosti, jež Taylor nazývá »neodstranitelnými horizonty« a jež jsou pro člověka zdrojem smyslu a dění. Mám na mysli ty jedince, kteří svou vlastní identitu i své profesní sebeuskutečnění hledají a utvářejí na pozadí humanitních ideálů, duchovních hodnot, estetického citění, úcty k přírodě či historii. Je potěšitelné, že i v naší nemocnici a na naší fakultě je takových osobností mnoho, na druhé straně mi to ovšem brání vyjádřit svůj obdiv těmto lidem adresně.

Jsou počiny a aktivity, jež by nezasvěcený pozorovatel mohl nahlížet jen jako běžnou součást profesní činnosti, a přece jde o projev respektu k oněm základním lidským horizontům. A nemusí přitom vždy jít jen o počiny vyplývající z profesního vztahu lékaře či zdravotní sestry k nemocnému, i když právě v této sféře se i dnes velmi často setkáme s krásnými příklady porozumění trpícímu bližnímu. Za příklad si třeba můžeme vzít i dnes již tradiční setkávání vedení Fakultní nemocnice Hradec Králové s novými zaměstnanci, uskutečňované vždy v podzimním období. Jde samozřejmě o součást personální politiky, ale v přístupu představitelů vedení nemocnice nelze nikdy přehlédnout ani upřímnou snahu podat zejména mladým absolventům škol pomocnou ruku při jejich vstupu do života. Podobně můžeme pohlížet i na každoroční Fakultní studentské vědecké konference, jichž se (včetně letošní) uskutečnilo již 49. Je to sice součást edukačního programu fakulty a jednotlivých ústavů a klinik nemocnice, ale zaujetí školitelů, poroty a zejména organizátorů (připomenu alespoň podíl dlouholetého spoluorganizátora konferencí MUDr. F. Langra) hovoří o něčem jiném. Bez nadsázky můžeme tyto konference nazvat manifestacemi obětavé, tvůrčí práce pedagogů při uvádění studentů do vědeckého života.

Mohli bychom uvést ještě mnohé další aktivity uskutečňované ve Fakultní nemocnici Hradec Králové a na královéhradecké Lékařské fakultě UK, které dokládají, že ony základní, neopomenutelné lidské horizonty nejsou nijak opomíjeny ani tam, kde jde o nedílnou součást výukového či medicínského a vědeckého procesu. Ostatně i některé články otištěné v tomto čísle („6. seminář mladých patologiů v Litomyšli“, „Pět let programu Erasmus na Lékařské fakultě v Hradci Králové“) o tom podávají nezvratné svědectví. Ale je třeba zmínit i počiny, které zdánlivě již překračují profesní zaměření nemocnice a fakulty a přesto jsou zde plně na místě. Mám na mysli třeba pořízení a instalaci pamětních desek v Pavilonu prof. Jana Bašteckého, v budově Fingerlandova ústavu patologie či v budově Stomatologické kliniky, i někdejší dlouhodobou výstavu obrazů v Pavilonu prof. Jana Bašteckého (uspořádanou z iniciativy pracovníků Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky). Obdobně i na fakultě se uskutečňují kulturní akce, jež zřetelně dokládají, že nejenom »instrumentálním rozumem« je živ český lékař, vědec a učitel. Připomenu zde alespoň dlouhou řadu uměleckých výstav uskutečněných péčí PhDr. J. Bavora a krásnou, dlouholetou tradici Jarních koncertů, vzniklou z iniciativy děkana prof. I. Šteinera. Těch koncertů se uskutečnilo již dvanáct.

Za zcela mimořádný počín lze označit konstituování Kabinetu dějin lékařství v roce 1995, o něž se – s podporou děkana prof. Šteinera – zasloužil prof. L. Chrobák. Pracoviště již získalo uznání odborné medicínské i historické veřejnosti.

Zmínku zaslouží i počiny vynikajících historiků z řad pracovníků nemocnice a fakulty – prof. H. Stefana, doc. A. Hlavy, prof. S. Němečka a j., a také dílo »našich« výtvarných umělců – RNDr. P. Balíčka, PhDr. J. Bavora, prof. R. Malce, MUDr. P. Žáčka a dalších.

Na závěr svého zamyšlení o »neduzích« postmoderní doby a jejich terapii si dovoluji připomenout i náš časopis Scan, založený v roce 1991 z iniciativy tehdejšího ředitele Fakultní nemocnice Hradec Králové MUDr. I. Drašnera a od počátku podporovaný i dnešním ředitelem FN HK doc. L. Hegerem. Snažíme se, aby ty základní lidské horizonty byly na stránkách časopisu dostatečně zřetelné.

PhDr. Vladimír Panoušek

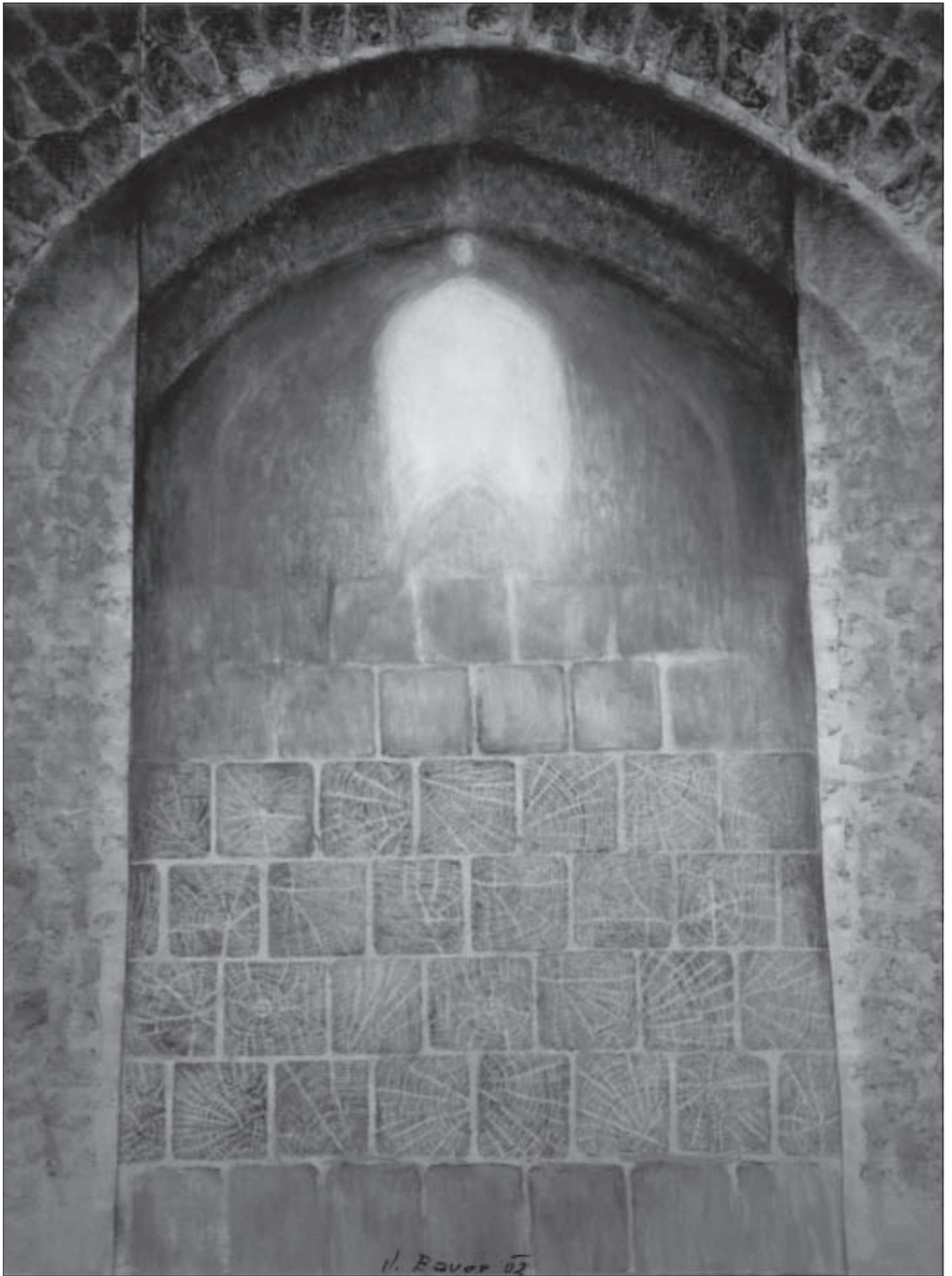
Ve Slovníku jazyka českého (4. vyd., 1952) uvádí František Trávníček pro slovo „barák“ (z lat. baraca, z fr. barague) tři významy: dřevěná zatimní stavba; chalupa bez polí nebo jen s málo poli; bídná chalupa či dům. Dotyčný jazykovědec sice označuje ten výraz za lidový a hovorový, ale mně samotnému se především zdá, že ať už spisovný či hovorový, každopádně je to výraz dosud velmi živý a užitečný. Vzpomínám si přitom na sídlo královéhradecké Psychiatrické kliniky. To totiž sestává z jednoho oddělení umístěného v přízemí budovy Kliniky infekčních nemocí a dále pak z baráků. Zdůrazňuji to množné číslo, neboť historicky i fyzicky jde o baráky dva, byť vzájemně propojené.

První z těch „zatimních“ baráků má v rodném listě letopočet 1945. Zbudován byl ještě před koncem války v očekávání zvýšeného počtu nemocných tuberkulózu. Nakonec v něm byli po osvobození koncentračního tábora v Terezíně hospitalizováni lidé onemocnělí skvrnitým tyfem. Přívlastek „tyfový“ zůstal baráku i poté, co v něm krátce sídlila nově zřízená Neurologická klinika a nakonec Psychiatrická klinika. Druhý barák byl zbudován v letech 1972 – 1973 jako provizorium s plánovanou životností osmi let.

Mohli bychom si říci, že když oba baráky vydržely a dosud stojí, je to dobré. Jenomže tyto „zatimní“ stavby si už vyžádaly značné náklady na opravy a další nezbytné zásahy je ještě čekají.

Kdysi bylo takových baráků ve Fakultní nemocnici několik, postupně ale zmizely a ty psychiatrické patří k posledním. Návrhů na řešení a příslibů bylo mnoho (první v roce 1946) a naplnily by samostatnou kapitolu historie kliniky. Také argumentů pro stavbu nového pavilonu byla snesena celá řada. Připomenu z nich alespoň jeden: mnozí pacienti s chronickým a periodicky se exacerbujícím duševním onemocněním stráví v průběhu svého života na psychiatrickém nemocničním lůžku i celé roky. Často mi přijdou na mysl někteří nemocní, kteří jen za posledních třicet let prožili v „baráku“ i tři nebo čtyři roky svého života.

Luděk Ledříček

Josef Bavor: *Brána do historie* (2003, olej, 96 x 70)

Ministryně zdravotnictví se seznámila s novým pracovištěm Tkáňové ústředny

Dne 29. května 2003 v odpoledních hodinách navštívila Fakultní nemocnici Hradec Králové ministryně zdravotnictví **MUDr. Marie Součková**. Byla to již druhá její návštěva v královéhradecké nemocnici a zatím co v říjnu minulého roku si prohlédla Stomatologickou kliniku v nově zrekonstruované budově, nyní měla možnost vidět další dokončovaný objekt – nové pracoviště Tkáňové

Paní ministryně zdravotnictví Marie Součková spolu s ředitelem FN doc. MUDr. Leošem Hegerem před rekonstruovanou budovou Porodnické a gynekologické kliniky.
Foto Eva Vídeňská

ústředny. Navíc pak v doprovodu ředitele Fakultní nemocnice doc. MUDr. Leoše Hegera, CSc., a dalších představitelů vedení nemocnice a klinik mohla alespoň z povzdálí posoudit, jak zdárně probíhá nejenom výstavba nového pavilonu interních oborů, ale i rekonstrukce budovy Porodnické a gynekologické kliniky.

Paní ministryně se v přednáškovém sále Nemocniční lékárny setkala s přednosty klinik a pracovníky vedení nemocnice. Ředitel Fakultní nemocnice docent Heger přivítal paní ministryni a všechny účastníky setkání, jmenovitě pak jako hosta děkana královéhradecké Lékařské fakulty UK prof. MUDr. Ivo Šteinera, CSc. V úvodním prosluvu docent Heger stručně nastínil současný stav výstavby ve Fakultní nemocnici – úspěšně pokračující budování pavilonu interních oborů, který by měl být dokončen koncem roku 2004, probíhající rekonstrukci budovy Porodnické a gynekologické kliniky a dokončování výstavby nového pracoviště Tkáňové ústředny. Připomněl také, že rekonstrukce budovy Porodnické a gynekologické kliniky s předpokládanými náklady zhruba 150 milionů korun je prováděna v režii Fakultní nemocnice. Prostředky na tuto akci nebylo snadné zajistit, byly získány jen díky řadě úsporných opatření. Dále pak docent Heger zdůraznil, že v současné době nelze v inovaci objektů a zařízení nemocnice polevit. Nutí nás k tomu nejenom technologický pokrok a následně i změny legislativy, ale například i vznik a šíření nových onemocnění.

Paní ministryně Marie Součková se v krátkém projevu zmínila o některých současných otázkách českého zdravotnictví, včetně nutnosti dokončit proces reprofilizace přebývajících nemocničních lůžek akutní péče. Stručně také informovala o průběhu pokračujícího jednání s odbornými organizacemi stran odměňování zdravotníků.

Provozní náměstek ředitele Fakultní nemocnice RNDr. Josef Židů, CSc., informoval účastníky setkání o některých ekonomických aspektech výstavby nového pracoviště Tkáňové ústředny. Výstavba si dosud vyžádala náklady asi dvacet tři miliony korun, z toho pět milionů do akce vložila Fakultní nemocnice ze svých prostředků. K úplnému dokončení výstavby chybí ještě zhruba deset milionů korun, nicméně je již pracoviště v plném provozu. Dr. Židů se také zmínil o některých úsporných opatřeních při realizaci této stavebně složité akce. Při výstavbě „dvouplášťové“ budovy byly například využity betonové objekty zbudované kdysi pro přístroje Kliniky onkologie a radioterapie.

Podrobnou informaci o novém pracovišti, jeho prostorovém členění, technologickém vybavení a současných i budoucích úkolech pak podal MUDr. Pavel Měříčka, vedoucí lékař Tkáňové ústředny FN HK.

Po krátké tiskové konferenci si paní ministryně prohlédla objekt Tkáňové ústředny a následně pak shlédla i rekonstruovanou budovu Porodnické a gynekologické kliniky a stavbu nového pavilonu interních oborů. V doprovodu docenta Hegera a dalších představitelů Fakultní nemocnice navštívila i pavilon prof. Jana Bašteckého, kde také z nejvyššího podlaží mohla přehlédnout dnešní rozsáhlý nemocniční areál. *PhDr. Vladimír Panoušek*

Paní ministryně Marie Součková v rozhovoru s děkanem Lékařské fakulty UK prof. Ivo Šteinerem.
Foto Eva Vídeňská

Kurs moderního ošetrovatelství

Ve dnech 22. 3., 26. 4. a 3. 5. 2003 se konal ve velké posluchárně v budově teoretických ústavů Lékařské fakulty UK v Hradci Králové Kurs moderního ošetrovatelství.

Kurs byl určen vedoucím pracovníkům v oblasti ošetrovatelství. Zúčastnily se jej staniční sestry, vrchní sestry a porodní asistentky Fakultní nemocnice Hradec Králové a staniční sestry, vrchní a hlavní sestry a porodní asistentky z Královéhradeckého kraje.

Dne 22. 3. 2003 se zahájení kursu zúčastnili MUDr. Zdeněk Hajžman, CSc., vedoucího Odboru zdravotnictví Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, Mgr. H. Soldánová, ředitelka ošetrovací péče Všeobecné nemocnice Náchod a konzultantka Odboru zdravotnictví Krajského úřadu Královéhradeckého kraje pro obor ošetrovatelská péče, paní Jaroslava Pečenková, vedoucí Oddělení ošetrovatelství Ústavu sociálního lékařství Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, a Bc. Hana Ulrychová, hlavní sestra Fakultní nemocnice Hradec Králové. V tento úvodní den byla programovou náplní kursu témata: potřeby nemocných - celostní přístup, ošetrovatelský proces a ošetrovatelská dokumentace. Tato problematika byla z řad posluchačů hodně diskutována.

Dne 26. 4. 2003 byla hlavním tématem kursu standardizace – tvorba standardů a standardních ošetrovatelských postupů a současný stav standardizace v ČR.

Dne 3. 5. 2003 byl program zaměřen ke způsobu, jak připravit a na seminářích a konferencích proslavit přednášky s ošet-

řovatelskou tematikou. Byly předneseny dvě kazuistiky. V první z nich byl prezentován pohled sestry na pacienta z hlediska medicínského, druhá kazuistika se zabírala potřebami nemocného z hlediska ošetrovatelské péče a plněním ošetrovatelských intervencí. V odpolední části programu byl posluchačkám představen komplexní, holistický (celostní) model pro získávání informací a provádění ošetrovatelské péče – model Gordonové.

Domnívám se, že uspořádání takového kursu bylo přínosem pro všechny zúčastněné. Dokladem toho byla i velká účast ze strany sester a porodních asistentek. Celkem se zúčastnilo 160 vedoucích SZP, z toho 80 z Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Témata kursu byla náročná a pochopitelně mohla být probrána pouze orientačně. Vždyť jsou studována na Lékařské fakultě UK v bakalářském studiu oboru ošetrovatelství po dobu čtyř let. Snahou přednášejících bylo poskytnout posluchačkám nejnovější poznatky z oboru ošetrovatelství a doporučit odbornou literaturu k eventuálnímu dalšímu studiu a doplnění informací.

Frekventantky kursu měly možnost hodnotit celou akci anonymními dotazníky. Jejich náměty a připomínky budou vyhodnoceny a bude k nim přihlédnuto při organizování další možné společné vzdělávací akce.

*Bc. Ivana Vašátková,
zástupkyně hlavní sestry FN HK*

MUDR. JANA KARBANOVÁ LAUREÁTKOU FINGERLANDOVY CENY

Fingerlandova cena, která se uděluje mladým autorům za nejlepší publikovanou práci z morfologických věd, byla letos udělena již po čtvrté. Laureátkou ceny za rok 2002 se stala MUDr. Jana Karbanová z Ústavu histologie a embryologie Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze za práci Karbanová J., Mokry J.: „Histological and histochemical analysis of embryoid bodies“, uveřejněnou v Acta histochemica 2002, 104, 361-365. Práce se zabývá histologickým vyšetřením tzv. embryoidních tělísek, která vznikají při kultivaci myších embryonálních kmenových buněk (EB) in vitro. Význam práce tkví v tom, že potvrdila, že embryonální tělíška představují významný model in vitro pro studium procesů časné embryogeneze, mezi něž patří programovaná buněčná smrt a kavitace, vaskulogeneze a hematopoéza, myogeneze, formování entodermu, mezenchymu, žloutkového váčku aj. Ačkoliv ve srovnání s embryem je organizace struktur vzniklých uvnitř EB náhodná a poměrně chaotická, jednotlivé buněčné druhy vyvíjejí v charakteristické buněčné typy. Tato analogie mezi formováním embryoidních tělísek a embryogenezí poskytuje možnost užití experimentů s EB in vitro k získávání znalostí o základních vývojových procesech.

Cenu spolu s mimořádnou finanční odměnou od děkana královéhradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a od ředitele Fakultní nemocnice Hradec Králové předal MUDr. Janě Karbanové děkan prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., při zahájení veřejného zasedání Vědecké rady fakulty dne 4. 2. 2003.

L. CH.

6. SEMINÁŘ MLADÝCH PATOLOGŮ V LITOMYŠLI

Ve dnech 4. - 5. dubna 2003 se v překrásných prostorách litomyšlského zámku konal již 6. ročník Semináře mladých patologů, pořádaného společně Fingerlandovým ústavem patologie naší LF a FN a Patologií Litomyšl. I když název semináře by mohl implikovat dojem, že se zde setkáme pouze s mladými lidmi, opak je pravdou. Mottem akce totiž je, že se jedná o „... setkání všech patologů, kteří jsou mladí věkem a/nebo duchem“.

Historie těchto dnes již tradičních jarních vědeckých setkání všech, kdo se zajímají o morfologickou diagnostiku, se začala psát na podzim roku 1997 při příležitosti zcela nevědecké, totiž při oslavě 60. narozenin prim. F. Langra z našeho ústavu. Snad to bylo vyvoláno neformální atmosférou setkání, snad něčím jiným, těžko definovatelným – několik mladších členů ústavu dospělo k názoru, že by mohlo být zajímavé a inspirativní zorganizovat jako protipól k oficiálním sjezdům odborné společnosti patologů setkání méně oficiální, zaměřené zejména na benjamínky oboru. Ti by zde tak dostali šanci vyzkoušet si ve veskrze přátelské a nekontroverzní atmosféře přednést svá první odborná sdělení, zajímavé kazuistiky, podělit se o výsledky svého bádání, atd. Současně jsme si přáli, abychom získali možnost vyslechnout si od renomovaných odborníků přehledné přednášky shrnující současný stav poznání v patologii určitého orgánu či orgánového systému.

Když jsme s touto ideou oslovili přednostu Fingerlandova ústavu prof. I. Šteinera, vyjádřil jí plnou podporu a navrhnul spojit plánované setkání s tradičním jarním sklíčkovým seminářem, který byl na našem ústavu po dlouhá léta pořádán díky aktivitě prof. Z. Nožičky. Díky obrovskému nadšení a všemožné podpoře (organizační i finanční) prim. Z. Kerekese, privátního patologa z Litomyšle, tak došlo ke zrodu historicky prvního Semináře mladých patologů, který se konal v dubnu 1998 v prostorách kongresového centra renesančního zámku v Litomyšli.

Naše obavy, zda na seminář, který nikdo neznal a nevěděl tak, co od něj může očekávat, vůbec přijede dostatečné množství účastníků, se nenaplnily. V prvním roce dorazilo asi 80 patologů, počet účastníků pak rok od roku spolu s renomé akce rostl a ustálil se nyní na počtu 140 – 160 (což při počtu cca 250 aktivních patologů v celé České republice jistě není malé číslo). Kromě českých patologů se semináře zúčastňují i mladí pracovníci ze Slovenska, Maďarska, Polska a Rakouska.

Po celou dobu má seminář v podstatě neměnnou strukturu: sklíčkový seminář (jedná se o specifikum patologie jako oboru – všem účastníkům jsou rozeslány identické sady mikroskopických preparátů z obtížných či zrádných bioptických případů, účastníci si je mohou s předstihem prohlédnout a během sklíčkového semináře se nad jednotlivými vzorky vede diskuse), souhrnné monotematické přednášky renomovaných expertů a přednášky a posterové prezentace mladých patologů. Autor nejlepší přednášky a nejhezčího posteru je každý rok odměněn. K uvolnění napětí a posílení přátelské atmosféry slouží nejrůznější soutěže (o nejkrásnější mikrofotografii, zeměpisné či filmové kvízy apod.), cestopisné přednášky, hudební vystoupení apod.

Podle zvoleného hlavního tématu semináře jsou každý rok oslovení patologové, kteří se věnují určité specifické problematice. Po prvních letech, zaměřených na hematopatologii (prof. F. Fakan z Plzně, prof. L. Plank z Martina, prof. G. Kelényi a doc. A. Matolcsi z Budapešti) a patologii prsu (prim. L. Sokol z Košic) se podařilo v loňském roce zorganizovat vystoupení světového experta v oboru kožní patologie prof. A. B. Ackermana z New Yorku. Měli jsme tak možnost setkat se s renesanční osobností, špičkovým odborníkem ve svém oboru, vášnivým diskutérem a vzácným člověkem, který všem dokázal, že mikroskopie může být skutečně dech beroucím dobrodružstvím a že díky kritickému vědeckému myšlení je možné bourat četné, dlouhou dobu tradované mýty a do klasifikace nemocí vnášet řád a jednoduchost.

Prof. Ackerman nasadil latku velmi vysoko a dlouho jsme přemýšleli, koho oslovit v roce letošním. Nakonec jsme se rozhodli pro multidisciplinární setkání zaměřené na patologii pankreatu. Měli jsme štěstí, neboť všichni oslovení experti přislíbili svou účast (a také skutečně dorazili). Ve dvou blocích věnovaných jednak nenádorovým pankreatickým lézím, jednak tumorům pankreatu tak vystoupili postupně prof. P. Dítě z Brna, který hovořil o diagnostice a terapii pankreatitid z po-

Prof. V. Mandys (Pražan).

Zleva: prof. G. Klöppel (Kiel) a dr. B. Jaray (Budapešť).

hledu interní medicíny, prof. V. Mandys z Prahy, který nás seznámil s úlohou kmenových buněk v patogenezi některých onemocnění slinivky i s možnými nadějemi, které lze vkládat do jejich terapeutického využití, doc. M. Růžička z Brna, který se zaměřil na přehled chirurgických přístupů k nádorům slinivky, doc. V. Válek z Brna, který nás zavedl do světa moderních (a někdy pro nás až takřka vědecko-fantastických) metod radiodiagnostiky a dr. J. Brázdil z Brna, který popisoval mnohaleté zkušenosti brněnského týmu s patologickou diagnostikou pankreatických tumorů. Dr. R. Lomský z naší FN nás provedl „svým“ hájemstvím tumorů endokrinního pankreatu, se zaměřením na světovou prioritu hradecké medicíny – deltiny a deltinomy. Pominuta nebyla ani cytologická diagnostika, její možnosti a omezení, které velmi poutavě popisoval dr. B. Jaray z Budapešti. Hvězdou obou bloků však byl bezpochyby prof. G. Klöppel z Kielu. Prof. Klöppel je přednostou univerzitního ústavu patologie, spoluautorem WHO klasifikace nádorů pankreatu, hlavním editorem renomovaného časopisu Virchows Archiv a světově uznávaným expertem v diagnostice a klasifikaci pankreatických onemocnění.

Díky podpoře jednoho z hlavních sponzorů, Českého Tele-

comu, bylo, tak jako v minulých letech, možné sledovat přímý videopřenos ze všech přednášek na internetu. Na stránce smp.mikroskopy.cz jsou nyní k dispozici k prohlédnutí videozáznamy těchto přednášek.

Stranou nezůstal ani program společenský. Kromě obtížného zeměpisného kvízu a fotografické soutěže, sponzorovaných již tradičně firmou Nikon Optoteam, měli účastníci možnost poslechnout si varhanní koncert prof. J. Popelky v proboštském chrámu Povýšení sv. Kříže a zúčastnit se tradiční ochutnávky vín spojené s rautem, během kterého se promítalo nejnovější „filmové dílo“ autorů z Fingerlandova ústavu, které každý rok připravujeme na poslední přednášku 5. ročníku studentů naší fakulty.

Když jsme se v sobotu odpoledne loučili, měli jsme všichni pocit, že tento jarní víkend nám opět dokázal, že soustavné vzdělávání v medicíně nemusí být jen suchopárnou a nudnou teorií, ale zábavnou a napínavou praxí. Pro organizátory pak praxí o to napínavější, že již počátkem května budeme muset začít organizovat další, v pořadí již 7. ročník tohoto setkání, na které jste všichni tímto srdečně zváni.

MUDr. Aleš Ryška, Ph.D.

Fingerlandův ústav patologie

Má PVC ve zdravotnictví budoucnost?

V současné době se objevuje mnoho aktivit a názorů na používání plastů – především PVC – ve zdravotnické praxi. Protože i naše nemocnice používá PVC a množí se dotazy na jeho možné používání, dovoluji si uvést svůj úhel pohledu.

Nejprve mi dovoluji něco málo z teorie plastů. PVC neboli polyvinylchlorid je polymer, který obsahuje více než 50 % hmotnostních chloru. Vyrábí se polymerací ethylenu s přídavkem chloru. Protože takto vyrobený polymer není dostatečně odolný, musí se používat aditiva zlepšující jeho vlastnosti. Hlavním aditivem při výrobě PVC je sloučenina DEHP neboli diethylenftalát. Látky typu DEHP se označují jako estery kyseliny ftalové. Tyto látky jsou lipofilní, tedy velmi dobře rozpustné v tucích. PVC je tedy relativně lehký, vyrobitelný a levný.

Díky relativní „levnosti a dostupnosti“ se produkty z PVC začaly masově používat v těchto odvětvích:

- Rozvody pitné vody a kanalizačních potrubí
- PVC obaly (i potravin)
- Hračky pro děti
- Barvy
- Filmy
- Podlahové krytiny (náhrada dřívějšího linolea)
- Zdravotnický materiál (infuzní sety, soupravy pro peritoneální dialýzu, sety pro hemodialýzu)

V průběhu posledních deseti let byly prokázány tyto nežádoucí účinky esterů kyseliny ftalové z PVC:

- Teratogenní
- Spermio toxické
- Hepatotoxické
- Nefrotoxické

Na základě prokázaných působení byl stanoven zákaz používání PVC na hračky pro děti do tří let věku – Vyhláška MZ

ČR č. 84/2001. Používání PVC pro rozvody pitné vody je omezeno vyhláškou č. 37/2001 o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou. Bohužel, zatím nebyl stanoven zákaz používání PVC jako obalu na potraviny či obalů zdravotnického materiálu.

Vlivem ftalátů na lidské zdraví v nefrologické praxi se zabýval i tým nefrologů z brněnské nemocnice U svaté Anny. Po pětiletém výzkumu byly zdokumentovány tyto závěry:

- PVC sety nepoužívat pro lipidy, proteiny a léky s přídavkem surfaktantů.
- Pro diabetiky používat sety bez přítomnosti ftalátů.

Na základě celosvětové kampaně začaly jednotlivé státy zejména EU omezovat výskyt PVC ve zdravotnictví – zejména ve zdravotnickém materiálu. Zatím nebyla přijata evropská norma pro omezení používání PVC. V naší republice se hlavním motorem v oblasti omezení PVC stalo sdružení Arnika (www.sdruzeniARNIKA.cz).

Fakultní nemocnice Hradec Králové taktéž zahájila aktivity směřující k omezení výskytu PVC ve zdravotnických materiálech. Prvním krokem je zjištění, kde všude se PVC vyskytuje a zajištění možnosti jejich adekvátní náhrady. Postupně tedy budou hledány ekonomicky přijatelné náhrady za tento problematický materiál. S případnými dotazy je možné se obrátit na autorku této zprávy – Odbor energetiky a životního prostředí FN HK - tel 495832110, spinova@fnhk.cz.

Ing. Michaela Špinová

Zdroje:

Výzkumný projekt: „Zátěž estery kyseliny ftalové u nemocných léčených hemodialýzou“ – doc. MUDr. Kamil Ševela, CSc., Lékařská fakulta Masarykovy univerzity v Brně.

Prof. Rudolf Petr

zakladatel hradecké neurochirurgické školy a moderní neurochirurgie u nás

DOC. MUDr. JIŘÍ NÁHLOVSKÝ, CSc.

Počátkem března zemřel zakladatel československé moderní neurochirurgie, emeritní dlouholetý přednosta hradecké Neurochirurgické kliniky prof. Rudolf Petr.

Narodil se 29. července 1912 v Předměřicích nad Labem nedaleko Hradce Králové. Maturitu složil na hradeckém gymnáziu a na medicínu nastoupil počátkem 30. let. Na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze několik let pracoval jako asistent v anatomickém ústavu prof. Weignera, což mu velmi pomohlo v pozdější kariéře chirurga. Od r. 1937 působil krátce v Havlíčkově Brodě, odkud ještě před válkou přechází na chirurgii do Hradce Králové, kterou v té době vede mladý a progresivní doc. Bedrna. Věnoval se zpočátku celé šíři oboru. Zvláštní pozornost věnoval urologii, ze které také vzešly jeho první publikace.

Brzy se začíná zajímat o neurochirurgii a v ní získal specializaci na špičkových neurochirurgických pracovištích ve Spojených státech amerických, kam odchází na 1,5 roční stáž v r. 1947. Plánoval původně stáž u známého prof. Dandyho, ten však těsně před odjezdem do USA umírá. Mladý doktor Petr si proto nalézá místo v Saint Louis u prof. Sachse. Zde se věnuje zpočátku hlavně klinické neurochirurgii, později v Chicagu pak kromě ní provádí u prof. P. Baileyho i experimentální práce. Vztah k vědecké a experimentální práci si odtud přináší i do svého pozdějšího působiště na nově vzniklé Lékařské fakultě v Hradci Králové. Elektrofyzilogicky analyzuje sestupný trakt V. nervu u kočky a přináší nové patofyziologické poznatky. V. nervu se poté věnuje komplexně a ze svých poznatků vytěžil závěry, které prezentoval na sjezdech v Montevideu (1955) a později v Bad Titisee (1967). Měly ve své době značný mezinárodní ohlas.

Prof. Petr uvedl do Československa moderní, komplexně chápanou neurochirurgii. Již velmi časně se věnoval problematice nitrolebních aneurysmat a arteriovenózních malformací. Tyto práce měly u nás, ale i v evropském měřítku průkopnický charakter. V této době rozvíjí také stereotaxi, která začala prožívat svůj rozmach. Patofyziologické práce, týkající se herniací u expanzí zadní jámy lební, měly velký ohlas po své prezentaci v Montevideu. Při léčbě temporální epilepsie využil své poznatky elektrofyzilogických sledování funkční organizace mozkové kůry temporálního laloku. Již od doby působení na chirurgii se prof. Petr věnoval problematice bolesti. Další oblastí, které se věnoval, je neuroendokrinologie

ká problematika. Již velmi brzo začal s otevřenými chirurgickými výkony na hypofýze, pro léčbu Cushingovy choroby využíval stereotaktickou radiační hypofyzektomií. Publikace na toto téma v 60. letech byly výjimečné vzhledem k tomu, že v té době se objevily pouze kazuistické práce na toto téma. V pozdějších letech využíval u těchto nemocných i laserové techniky. Na chirurgickou problematiku navázal jako iniciátor a spoluautor základního výzkumu

v oblasti neuroendokrinologie. Tyto experimentální práce se týkaly jednak studia zvířecího modelu Cushingovy choroby, jednak sledování hormonálních vztahů hypothalamo-hypofyzárního systému až na buněčné a molekulární úrovni.

Zásluhy prof. Petra na vědeckém poli byly oceněny čestným členstvím zahraničních společností (Bulharské, Polské, Britské a Sovětského svazu včetně seniorátu v Eurasijské neurochirurgické akademii) a Evropské asociace neurochirurgických společností.

Neméně záslužná a průkopnická byla i organizační činnost prof. Petra. Neurochirurgii se věnoval nejdříve na dvanáctilůžkovém oddělení a po přístavbě dalšího patra k chirurgické klinice v r. 1951 – na níž měl velkou zásluhu – na oddělení se čtyřiceti šesti lůžky. V roce 1952, tedy právě před padesáti lety, byla v Hradci

Králové konstituována Neurochirurgická klinika – první v Československu. Tehdejší prudký rozvoj oboru a organizační aktivity prof. Petra spolu s velkým přílivem nemocných umožnily pracovat již od začátku 60. let na projektu nové, velké devadesátilůžkové kliniky, která byla slavnostně otevřena při příležitosti Evropského neurochirurgického kongresu a za účasti jeho významných účastníků v r. 1971. Vybudoval tak v Hradci Králové komplexní neurochirurgické pracoviště, které je svým pojetím a zaměřením výjimečné a u nás jediné. V něm spojil s klinickým pracovištěm laboratoře, tvořící později konstituovaný Ústav experimentální neurochirurgie. Vytvořil „hradeckou neurochirurgickou školu“, která kladla důraz na dokonalou klinickou a grafickou diagnostiku a která vycházela z individuálního přístupu k nemocnému. Neústupně prosazoval vysokou úroveň ošetrovatelské péče.

Prof. Petr byl spoluzakladatelem neurochirurgické komise a později Neurochirurgické společnosti ČLS JEP a opakovaně byl jejím předsedou. Je autorem koncepce neurochirurgie jako samostatného specializovaného medicínského oboru a řadu let působil jako předseda neurochirurgické problémové komise Ministerstva zdravotnictví, přednosta subkatedry neurochirurgie pro postgraduální výuku. Jeho aktivity byly

úzce spjatý s životem hradecké Lékařské fakulty. Habilitoval se jako první docent na nové fakultě v r. 1949, profesorem byl ustanoven v r. 1956. Byl opakovaně proděkanem pro výstavbu a rozvoj. Jeho veřejná činnost pro město Hradec Králové byla oceněna cenou starosty F. Ulricha. Vychoval mnoho generací pre-i postgraduálních studentů včetně odborníků z jiných i zahraničních pracovišť. Pavilon Neurochirurgické kliniky nese jeho jméno.

V roce 1978 byl jmenován členem korespondentem ČSAV a o čtyři roky později řádným členem ČSAV. V roce 2002, kdy oslavil své devadesáté narozeniny, mu byla slavnostně předána na zámku v Libochovicích Cena Jana Evangelisty Purkyně, udělovaná Českou lékařskou společností J. E. Purkyně.

Intenzivní práci pro neurochirurgii – obor, který se stal osudem prof. Petra, mu umožnilo dobré rodinné zázemí. V rodině dovedl vytvořit akademické prostředí, jak o tom svědčí i to, že obě dcery zastávají významná místa na vysokých školách, vnuci a vnučka se všichni věnují lékařské kariéře.

Prof. Petr udržoval stále styky s klinikou, se svým pracovištěm. Spolu s neurochirurgickou obcí oslavil 50. výročí založení kliniky a své 90. narozeniny vloni v Opočně. Ještě krátce před Vánocemi, kdy jsme jej navštívili, byl svěžší a zajímal se živě o aktivity pracoviště. Koncem února se rozemohl a po krátké těžké nemoci 10. března zemřel.

Vzpomínáme na něj s úctou jako na velkou osobnost hradecké medicíny a československé neurochirurgie.

Areál Fakultní nemocnice mění tvář

Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové probíhají v současné době dvě velké investiční akce – výstavba nového pavilonu interních oborů a rekonstrukce pavilonu Porodnické a gynekologické kliniky. Kromě toho pokračují práce na dokončení nového objektu Tkáňové ústředny. Připomenout si ale můžeme i některé v letošním roce dokončené investiční akce, z nichž nejvíce pozornosti asi poutaly úpravy stravovacího provozu. Ty se mj. významně dotkly i prostor pro strážníky (výdej jídel, příprava minutkových jídel, samoobslužný prodej) a měly velmi pozitivní ohlas. Další letos dokončenou stavební akcí menšího rozsahu bylo dokončení perioperační jednotky – dospívacího pokoje u operačních sálů v chirurgickém Pavilonu akademika Jana Bedrny.

Ale vraťme se k oněm dvěma velkým investičním akcím – výstavbě pavilonu interních oborů a rekonstrukci pavilonu Porodnické a gynekologické kliniky. Práce na stavbě pavilonu interních oborů byla zahájena v prosinci roku 2001, termín dokončení stavby byl určen na červen roku 2004. Celkové náklady stavební části byly stanoveny na 568 mil. Kč a budou celé kryty dotací ze státního rozpočtu. V závěru loňského roku se dodavatelské firmě Geosan Group a. s. podařilo vyrovnat malé zpoždění způsobené technickými problémy při zakládání stavby a také letos pokračuje stavba podle plánu. Do popředí již také vstoupil úkol potvrdit resp. upřesnit technologický projekt, tj. umístění a stanovení typu jednotlivých zdravotnických přístrojů, aby mohly být provedeny rozvody potřebných médií. Vše nasvědčuje tomu, že původní termín dokončení stavby v polovině roku 2004 bude splněn.

Rekonstrukce pavilonu Porodnické a gynekologické kliniky je – na rozdíl od stavby pavilonu interních oborů – finančně zajišťována z rozpočtu Fakultní nemocnice. Byla pro ni vyčleněna částka 145 mil. Kč, která pokrývá jak samotné stavební práce, tak i vybavení interiérů a z větší části i požadovanou zdravotnickou techniku. Doba výstavby se oproti původnímu plánu prodlouží asi o tři týdny, neboť bylo nutno překonat některé nepředvídané problémy související se špatným technickým stavem šedesát pět let sta-

rého objektu (pavilon byl otevřen na jaře roku 1938 jako sídlo porodnicko-gynekologického oddělení a oddělení nemocí kožních a venerických tehdejší Okresní všeobecné veřejné nemocnice). Termín ukončení rekonstrukce je stanoven na konec letošního července a je předpoklad, že již v září bude v pavilonu zahájen plnohodnotný provoz.

Již shora zmíněná výstavba nového objektu Tkáňové ústředny (umístěného v prostoru za pavilonem Porodnické a gynekologické kliniky) si zatím vyžádala částku dvacet tři a půl mil. Kč. Z toho větší část představuje dotace a pět mil. Kč investovala Fakultní nemocnice. Výstavba dosud není ukončena, ale provoz v ní již probíhá. Doplnění technologických prvků (chlazení, vzduchotechnika) a přístrojů (lyofilizační přístroj) si vyžádá ještě asi dvanáct a půl milionu Kč.

V letošním roce se dále uskuteční ještě dvě drobné investiční akce. První z nich je přemístění truhlárny ze stávajících prostor za budovou Stomatologické kliniky do adaptovaného objektu úpravny vody za budovou stravovacího provozu. Druhou akcí je úprava vstupního prostoru objektu Psychiatrické kliniky. Z přípravných prací je třeba zmínit zadání studie nového pavilonu pro akutní příjem, stavebně navazujícího na budovaný nový pavilon interních oborů, zadání studie úprav pavilonu I. interní kliniky pro potřeby Neurologické kliniky, dále zadání studie úpravy pavilonu Fingerlandova ústavu patologie, umožňující přestěhování Ústavu soudního lékařství, a zpracování projektu úprav budovy Kliniky gerontologické a metabolické pro potřeby revmatologie a pneumologie. Bude připravena i studie rekonstrukce operačního traktu Kliniky ušní, nosní a krční a podle možností i realizována první etapa těchto úprav. Na tyto akce vynaloží Fakultní nemocnice zhruba deset mil. Kč.

Redakce

(Poznámka: v článku obsažené informace o výstavbě jsou převzaty ze Zprávy o investiční výstavbě ve FN HK, uvedené RNDr. Josefem Židů, CSc., provozně-technickým náměstkem ředitele FN HK, v oběžníku Fakultní nemocnice č. 6, a jsou doplněny údaji poskytnutými pracovníky Investičního odboru FN HK).

Jarní koncert

Dne 12. května se ve velké posluchárně v budově teoretických ústavů Lékařské fakulty UK v Hradci Králové uskutečnil již dvanáctý Jarní koncert. Připomeňme si, že tato krásná tradice vznikla v roce 1992 – tehdy se ovšem koncert konal na podzim a mimo fakultu, v Městské hudební síni. Ale již od následujícího roku to byly vždy koncerty v jarním období a vždy se konaly přímo na půdě fakulty. Výjimkou byl pouze rok 1998, kdy se v termínu fakulturního Jarního koncertu konal slavnostní koncert Filharmonie Hradec Králové k 650. výročí založení Univerzity Karlovy, pořádaný společně s Farmaceutickou fakultou UK. Repertoár Jarních koncertů je spíše populárního charakteru, ale když si vzpomeneme třeba na vystoupení Jiřího Stivína, Spirituál kvintetu, Akademického dixielandu 1. lékařské fakulty UK v Praze či na koncert Marty Kubišové, musíme konstatovat, že co do kvality to byly vždy koncerty prvotřídní.

Tentokrát přijal pozvání akademické obce fakulty »český král swingu« **Lada Kerndl** s jeho doprovodnou skupinou.

Lada Kerndl (vpravo) a trumpetista Jaromír Hnilička.

Foto Beatrix Pražáková

Koncert měl velký ohlas a znovu se potvrdilo, že swing, jehož kořeny sahají do dvacátých let minulého století, si stále ještě nachází své obecenstvo, a to bez ohledu na věk. A tak se v ten pondělní večer 12. května opět naplnil i jeden z velkých cílů fakulturních Jarních koncertů – umožnit v radostné atmosféře neformální setkání učitelů i studentů hradeckých vysokých škol.

Pa

Paní Věra Vacková vrchní sestrou Kliniky onkologie a radioterapie

Po odchodu dlouholeté vrchní sestry Kliniky onkologie a radioterapie FN HK paní **Květy Kuthanové** do důchodu byla dne 1. dubna 2003 na základě výsledku výběrového řízení ředitelem Fakultní nemocnice Hradec Králové docentem **Leošem Hegerem** do této funkce jmenována paní **Věra Vacková**.

Paní Věra Vacková po maturitě na královéhradecké Střední zdravotnické škole, kde vystudovala obor zdravotní sestra, nastoupila v roce 1977 do Fakultní nemocnice Hradec Králové na II. interní kliniku. Zde pracovala jako zdravotní sestra u lůžka. Záhy však, v roce 1978, svoji práci přerušila odchodem na mateřskou dovolenou. Po návratu v roce 1980 krátce pracovala jako sestra na Porodnické a gyne-

kologické klinice. Od listopadu roku 1980 pracuje na Klinice onkologie a radioterapie – nejprve jako sestra u lůžka na oddělení žen, po šesti letech pak přešla na oddělení mužů. V letech 1996 – 1997 paní Věra Vacková absolvovala v IPVZ v Brně pomaturitní specializační studium v úseku práce „ošetřovatelská péče o onkologicky nemocné“. Od září roku 1997 pracovala jako staniční sestra kliniky na oddělení mužů.

Přejeme paní vrchní sestře Věře Vackové, aby byla v nové, náročné řídicí funkci spokojená a aby se jí vždy dařilo úspěšně zúčastňovat své teoretické a praktické zkušenosti v ošetřovatelské péči.

Odbor personálních vztahů
a redakce časopisu Scan

Pět let programu Erasmus na Lékařské fakultě v Hradci Králové

Doc. MUDr. YVONA MAZUROVÁ, CSc.

ERASMUS je hlavním podprogramem evropského vzdělávacího programu SOCRATES (pro země EU, Norsko, Island a Lichtenštejnsko) pro oblast univerzitního vzdělávání. Jeho cílem je posílit spolupráci vysokých škol v rámci Evropy a postupně sblížovat vzdělávací systémy evropských států. Začal jako samostatný program první etapou v letech 1987 - 1994 a v r. 1995 byl začleněn do programu SOCRATES, který zahrnuje ještě dalších sedm dílčích programů (COMENIUS - pro spolupráci základních a středních škol; LINGUA - pro zvýšení úrovně výuky cizích jazyků; EURYDICE - výměna informací o vzdělávacích systémech; NARIC - pro uznání dosaženého vzdělání v jiných zemích; ARION - studijní pobyty pro řídicí pracovníky v oblasti školství; DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ; VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH).

Naše republika vstoupila do programu SOCRATES / ERASMUS oficiálně v r. 1996, avšak aktivně až od r. 1997. (V řadě svých aktivit navazuje tento program na program TEMPUS, k němuž jsme se připojili v r. 1990). Ihned v r. 1997 se do programu Erasmus zapojila i královéhradecká Lékařská fakulta UK – spolu s 1. LF UK to po dva roky byly jediné lékařské fakulty v České republice, které již vyvíjely aktivity v rámci programu Erasmus.

Řídicím orgánem je *Komise EU* v Bruselu, která uzavírá tzv. institucionální smlouvy s jednotlivými institucemi, tj. univerzitami, v našem případě tedy s Univerzitou Karlovou.

Národní kancelář v Praze zodpovídá za celý program SOCRATES. Pracovníkem zodpovědným za program ERASMUS je Ing. Ivana Cerhová.

Institucionálním koordinátorem pro ERASMUS na UK (tj. naším přímým nadřízeným) je Ing. Ivana Halašková (Ivana.Halaskova@ruk.cuni.cz) - vedoucí Odboru pro zahraniční styky RUK.

Každá z fakult UK má svého *fakultního koordinátora*, který je vlastní výkonnou osobou pro navazování i realizaci mezinárodních kontaktů mezi fakultami – na naší LF je to doc. MUDr. Yvona Mazurová, CSc., (mazurova@lfhk.cuni.cz, tel.: +420-495 816 440, fax: +420-495 816 376) z Ústavu histologie a embryologie.

Další podrobnosti o organizaci programu Erasmus na institucionální úrovni (RUK) najdete na našich stránkách <http://intranet.lfhk.cuni.cz/intranet/erasmus/>.

Nejvýznamnější aktivitou programu Erasmus je **mobilita studentů**, která umožňuje našim posluchačům studovat na evropských univerzitách (max. jeden akademický rok, tj. dva semestry). V podstatě veškeré náklady na toto studium jsou hrazeny ze stipendia (grantu), který vybraní uchazeči získají.

Základní nevýhodou pro nás je výrazné omezení počtu studentů, kteří mohou v rámci tohoto programu vycestovat. Důvodem této limitace je jedna ze základních podmínek mobility studentů, tj. **reciprocita výměn**. Zájem zahraničních studentů o studium medicíny v ČR je velmi malý a pokud se již někdo rozhodne přijet k nám jako student Erasmu, vybírá si jako místo pobytu některou z pražských lékařských fakult. Za pět let, během nichž naši studenti vyjeli studovat do zahraničí, k nám přijela jediná studentka (ze Španělska) a to v letošním roce.

Standardní počet míst, který v posledních letech využíváme, jsou čtyři místa v SRN (na Humboldtovu univerzitu v Berlíně

a na Sárskou univerzitu v Homburgu), dvě místa ve Francii (univerzita v Rennes) a jedno místo v Belgii (univerzita v Bruselu). Z jazykových důvodů (protože studium v zahraničí je vždy pouze v mateřském jazyce dané země) prakticky nevyužíváme dvě místa ve Španělsku (univerzita v Granadě) a dvě místa v Portugalsku (univerzita v Coimbre). Uvedené partnerské univerzity nám tolerují náš (i když námi nezaviněný) „jednostranný“ přístup k mobilitě studentů, avšak zvýšit stávající (tj. smluvně zakotvený) počet studentů, není z uvedeného důvodu možné. Navázat nové (takto jednostranné) smlouvy se mi zatím, přes veškeré snahy, nepodařilo. Hlavním důvodem odmítnutí ze strany kontaktovaných partnerů je právě nezájem jejich studentů o studium u nás.

Častým dotazem našich studentů je, proč nemáme uzavřený kontrakt se žádnou „anglicky vyučující“ univerzitou, resp. lékařskou fakultou. Odpověď je jednoduchá, i když pro některé čtenáře možná překvapující. Většina z nás ví, že naprosto bez problémů můžeme anglicky komunikovat (kromě Velké Británie a Irsku) např. ve Švédsku, v Dánsku či Finsku (Norsko není členem EU) a v Holandsku. Avšak výuka na lékařských fakultách v těchto zemích (s výjimkou některých výběrových předmětů / kursů) je pouze v jejich mateřském jazyce. Univerzity ve Velké Británii a v Irsku pak nemají o kontrakt s námi vůbec zájem – opět s odůvodněním velkého počtu zájemců ze zemí EU o studium na jejich fakultách a jen malého počtu jejich studentů, kteří chtějí absolvovat semestr či rok studia v zahraničí. (Osobně či korespondenčně jsem v uplynulých letech kontaktovala devět univerzit v UK, dvě v Irsku, tři ve Švédsku – vše, obvykle po obsírných jednáních, nakonec s negativním výsledkem). Lékařské fakulty v Holandsku sice nabízejí výuku několika předmětů v angličtině, ale mají natolik odlišné kurikulum (strukturu a obsah výuky), že není možno z jejich nabídky sestavit pro naše studenty přijatelný program ani na tři měsíce pobytu. (Máme sice smlouvu s univerzitou v Maastrichtu, ale z uvedených důvodů ji skutečně nelze využít).

Zatím se nám také nepodařilo získat partnera pro výměnu *studentů stomatologického směru* (neúspěšně kontaktováno sedm fakult). Zde je přístup zahraničních fakult ještě odtažitější než v případě studia všeobecného lékařství.

Podmínky realizace mobility studentů jsou v podstatě následující (týká se studentů 1. - 4. ročníku všeobecného směru v době přihlášení, protože v době výměny budou již ve vyšším ročníku a mobility se nesmí zúčastnit studenti prvního a v podstatě ani posledního studijního ročníku):

- Délka pobytu na zahraniční fakultě je minimálně tři měsíce a maximálně deset měsíců (musí se krýt s obdobím výuky - semestrem).
- Studenti jsou vybíráni především na základě dobrých jazykových znalostí a dobrého prospěchu a dalších doplňujících kritérií – zejména SVOČ – *informace včetně přihlášky a tabulky pro bodové hodnocení viz: <http://camelot.lfhk.cuni.cz/fyzika/StudLFintra/dokument/Erasmus-UvodniInfo03.rtf> (Studentský Intranet – Erasmus).*
- Pobyt studentů v zahraničí se uskutečňuje na základě přímé písemné dohody (smlouvy) mezi vysílající a přijímající fa-

kultou; pobyt musí být zaměřen výhradně na studium, ne na vědeckou práci posluchače.

- Podmínkou uzavření dohody je, aby mateřská fakulta uznala předměty / zápočty / zkoušky, absolvované v zahraničí, v plném rozsahu (nelze požadovat doplnění znalostí, opakování absolvovaného zápočtu nebo zkoušky apod.).

- Student, který byl vybrán na stáž, musí na hostitelskou fakultu zaslat vyplněnou přihlášku (kterou obdrží od fakultního koordinátora), obsahující také studijní plán (podle kurikula hostitelské fakulty).

- Po dobu studia v zahraničí zůstává účastník studentem naší LF (tj. včetně všech sociálních výhod, závazků apod.) a studuje podle ISP (individuálního studijního plánu), který si sestaví s ohledem na zahraniční studium ve spolupráci s příslušným proděkanem (doc. MUDr. A. Stoklasovou, CSc.) a po konzultaci s katedrami, jejichž oboru se studium v zahraničí bude týkat (*potvrzení přednosty ústavu nebo katedry, že pro svůj obor souhlasí s navrženým studijním plánem*).

- Po ukončení zahraničního pobytu získává student od hostitelské fakulty záznam o studiu, obsahující seznam absolvovaných předmětů, vykonaných zápočtů a zkoušek, včetně známek.

- Pokud je pobyt minimálně jeden semestr a absolvovaný předmět je zakončen zápočtem / zkouškou, měl by student složit i zápočet / zkoušku. Pokud u zkoušky neuspěje, bude mu poskytnut jeden opravný termín. V případě opakovaného neúspěchu musí student zkoušku z daného předmětu vykonat doma. Znamky ze zkoušek, získané na zahraniční fakultě, musí student akceptovat - nelze si je opravit následným přezkoušením po návratu domů.

- Grantový příspěvek je 430 – 480 EUR na měsíc pro jednoho studenta (podle životních nákladů propočtených pro jednotlivé státy).

- Hostitelská škola nesmí na studentovi požadovat školné, je povinna mu zajistit ubytování a stravování v dostupné ceně.

- V případě, že z důvodu nekázně či jiného přestupku by byl studentovi pobyt v zahraničí předčasně ukončen, je povinen vrátit přidělené finanční prostředky v plné výši. V případě před-

časného ukončení ze zdravotních důvodů je povinen vrátit pouze zbývající finanční prostředky.

- Výměny se mohou týkat i studentů interního doktorského PGS – výměna je však podmíněna nejen reciprocitou, ale i možností přijímajícího pracoviště školit posluchače v tematice dané jeho studijním plánem (*zatím se nám odpovídající kontakty nepodařilo navázat*).

Jak se přihlásit a co následuje:

- Oznámení (oznámeno e-mailem, vývěskou) – se uskuteční v prosinci běžného roku.

- Formulář v elektronické formě – je třeba zaslat koncem ledna.

- Jazykové zkoušky (oznámeno e-mailem, vývěskou) – koncem února, výsledky do poloviny března.

- Definitivní přihlášky je třeba odevzdat do konce dubna.

- Podrobný návod pro vyjíždějící studenty, co vše je, krok za krokem, potřeba udělat, i řada dalších informací a rad je na stránce RUK <http://www.cuni.cz/erasmus/>.

A na závěr ještě tabulka, shrnující naši pětiletou činnost – poslední sloupec se týká již ukončeného výběru na příští školní rok.

POČET STUDENTŮ ERASMU
V AKADEMICKÝCH ROCÍCH 1998 / 99 – 2002 / 03

	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	celkem
HU - Berlin	3	1	3	2	2	2	11 + 2
Homburg	0	0	1	2	2	2	5 + 2
Rennes	0	0	2	2	2	2	6 + 2
ULB	0	1	1	1	1	1	4 + 1
Granada	0	0	0	0	0	1	0 + 1
Coimbra	0	0	2	0	0	0	2 + 0
celkem	3	2	9	7	7	8	28 + 8

Ocenění publikační činnosti příslušníků naší fakulty

Při příležitosti desátého výročí zahájení vydávání odborné lékařské a zdravotnické literatury s logem nakladatelství Avicenum uspořádalo nakladatelství Grada Publishing a. s. dne 16. dubna 2003 setkání významných pracovníků v oblasti zdravotnické literatury a našeho zdravotnictví. Setkání se konalo v reprezentačních prostorách Akademie věd České republiky v Praze. Přítomni byli také děkani a proděkani českých lékařských fakult, Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně a zástupci autorů publikací (těch bylo za deset let činnosti nakladatelství Grada Publishing a. s. 1750). Přítomně pozdravil a s ediční činností nakladatelství za uplynulých deset let seznámil Ing. Milan Brunát, CSc., ředitel nakladatelství. V krátkých projevech záslužnou práci nakladatelství na poli tvorby české medicínské litera-

tury zhodnotili prof. MUDr. Pavel Klener, DrSc., prorektor Univerzity Karlovy pro vědu a výzkum, a prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc., předseda České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Děkan královéhradecké Lékařské fakulty UK prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., převzal písemné poděkování za dlouhodobou příkladnou spolupráci příslušníků naší fakulty s nakladatelstvím Grada Publishing a. s., jejímž výsledkem bylo vydání řady úspěšných učebnic i vědeckých monografií, které významným způsobem obohatily knižní fond české zdravotnické literatury. PhDr. Eva Čečková, vedoucí Lékařské knihovny LF UK a FN HK, dostala písemné poděkování a růži jako symbolické vyjádření díky za příkladnou spolupráci pracovníků naší knihovny s nakladatelstvím.

L. CH.

Homburg, univerzitní město na pomezí tří států

Zdeňka Jodasová, Aneta Samková

V minulém školním roce jsme v rámci programu Socrates / Erasmus strávily dvousemestrální stipendijní pobyt v tomto malém německém městečku.

Homburg leží ve spolkové zemi Sársko, u hranice s Lucemburskem a francouzským Alsaskem. Má nejenom dobrou geografickou polohu na pomezí tří států, ale výhodná je i snadná dostupnost po celém městě. Dominantou města je kopec Schlossberg, protkaný jeskyněmi, na kterém původně stál zámek. Dodnes se však z něho dochovaly pouze ruiny pevnosti.

Homburg je také zajímavý poměrem velikosti města (22.000 obyvatel) a velikosti Uniklinik, neboli fakultní nemocnice (4.000 zaměstnanců). Je to totiž spádová nemocnice pro Sársko a okolí, vzdálená asi 30 km od hlavního města Saarbrückenu. Uniklinik je situována na klidném okraji města a je obklopena lesy. Její součástí je lékařská fakulta, která byla založena v roce 1947, jako vůbec první fakulta Sárské univerzity. Celý areál je sice rozlehlý, avšak velice kompaktní. Nachází se zde všechny kliniky, teoretické ústavy, menza i knihovna. To oceňují nejen studenti, ale také pacienti.

My jsme do Homburgu přijely po ukončeném druhém, resp. čtvrtém ročníku. Náš studijní plán jsme si sestavily z předmětů několika ročníků, jelikož německý systém výuky je poněkud odlišný od našeho. Studium je rozděleno do čtyř stupňů:

1. Teoretický stupeň – 4 semestry. Studium, náplní velice podobné našemu prvnímu a druhému ročníku, je zakončeno celostátní souhrnnou zkouškou, tzv. Physikum. Podmínkou k přijetí k této zkoušce je také dvouměsíční sesterská praxe (Pflegepraktikum).

2. Preklinický stupeň – 2 semestry. Zde se již výuka liší, jelikož se řada předmětů dělí na obecnou a speciální část (např. pa-

Homburg: Schlossberg

tologie, farmakologie) a sem spadá výuka pouze obecné části. Vyučuje se také propedeutika (Untersuchungskurs) a to nejen z interny a chirurgie, ale také z očního lékařství, ORL, neurologie a dermatologie. Celá tato část studia je završena 1. státní zkouškou (1. Staatsexamen).

3. Klinický stupeň – 4 semestry. Zahrnuje speciální části předmětů (např. speciální patologii, farmakologii) a praktická cvičení navazující na přípravné kurzy z preklinických semestrů. Součástí jsou i čtyři měsíce prázdninové praxe na od-

děleních. Studium je ukončeno 2. státní zkouškou (2. Staatsexamen).

4. Praktický rok (PJ – Praktisches Jahr). V tomto roce jsou studenti pouze na odděleních a připravují se na závěrečnou 3. státní zkoušku (3. Staatsexamen).

My jsme si vybíraly převážně z předmětů, které odpovídají předmětům našeho třetího, resp. pátého ročníku. Zajímavé byly tzv. Untersuchungs-kursy s úvodem k danému klinickému oboru, praktickým nácvikem a vyšetřováním pacientů. Řada praktik ale probíhá podobně jako u nás. Přednášky jsou však příjemně

Meandr řeky Saar.

zpestřeny prezentací pacienta a teprve potom se dané téma probírá teoreticky. Nezastupitelnou roli hraje také samostudium. Zkoušky jsou hlavně písemné, formou testů. Erasmus studenti často musí projít jak písemným testem, tak následným ústním přezkoušením. Neopominutelný je také vlídný přístup vyučujících.

Po praktikách jsme většinu volného času trávily na kolejkách. Ty jsou asi tou nejlepší možností ubytování pro Erasmus studenty. My jsme bydlely na Kirrbergerstrasse, nedaleko nemocničního areálu. Každé patro má svou dobře vybavenou kuchyň a společenskou místnost, kde se často pořádají společné večery. V suterénu je každé úterý studentská párty. Nedaleko kolejí je i městský bazén. Kromě plavání lze také využít nabídky jiných sportů pořádaných LF v Homburgu. Jejich výběr je podobný jako na naší fakultě.

O víkendech jsme spolu s ostatními studenty cestovaly po okolí. Z německých měst jsou na dosah Trevír s antickými památkami, Heidelberg, známý nejenom nejstarší německou univerzitou (zal. 1386), a také Špýr. Z francouzských měst nás okouzlil především Štrasburk. Navštívily jsme také Méty, Nancy, Paříž a nedaleké Lucembursko.

Nezapomenutelných deset měsíců, při nichž jsme poznaly řadu sympatických lidí a zlepšily své jazykové znalosti, jsou skvělou zkušeností na celý život. Bližší informace o LF v Homburgu naleznete na internetové adrese: www.uni-sb.de

(Autorky článku jsou studentky 5. resp. 4. ročníku Lékařské fakulty UK v Hradci Králové – zdenkajodasova@hotmail.com – aaneta@yahoo.com).

Zemřel prim. MUDr. Oldřich Bureš

Dne 9. května 2003 zemřel ve věku 89 let MUDr. Oldřich Bureš, jeden z prvních lékařů královéhradecké Psychiatrické kliniky, emeritní primář a zástupce ředitele Psychiatrické léčebny v Havlíčkově Brodě.

MUDr. Oldřich Bureš se narodil 18. března 1914 ve Skále v okrese Chrudim. Po maturitě na chrudimském reálném gymnáziu studoval od roku 1934 na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V důsledku uzavření českých vysokých škol za světové války ukončil svá studia až v roce 1946. Po promoci krátce pracoval na interním oddělení nemocnice v Chomutově a k 1. dubnu 1947 nastoupil jako sekundární lékař na Psychiatrickou kliniku nově zřízené královéhradecké pobočky Lékařské fakulty UK. Klinika byla tehdy teprve ve stadiu zrodu, kromě přednosta prof. MUDr. Stanislava

Krákory zde zatím od ledna 1947 působil jediný lékař – MUDr. Zdeněk Štěpánek. Tato tíživá situace však zjevně nebyla pro mladého, ale erudovaného a prožitkem války již lidsky vyspělého MUDr. Bureše nepřekonatelnou překážkou. Spolu s profesorem Krákorou dal novému pracovišti pevný klinický řád. V roce 1949 byl jmenován asistentem. V roce 1951, po stáži na Neurologické klinice prof. Václava Pithy, se stal odborným lékařem pro nemoci duševní a nervové. To již také působil jako konziliář pro neurochirurgické oddělení vedené prof. Rudolfem Petrem a jako konziliář pro obor pracovní lékařství. Pak ale přišlo léto roku 1951, královéhradecká pobočka Lékařské fakulty byla převedena pod vojenskou správu a od 15. 8. 1951, na základě rozkazu prezidenta republiky, již fungovala jako Vojenská lékařská akademie. Profesor Krákora se tak ze dne na den stal vysokým důstojníkem a MUDr. Oldřich Bureš byl jako občanský zaměstnanec Akademie jmenován náčelníkem kliniky (obdobu dnešních zástupců přednosta pro léčebnou péči). V této funkci pokračoval MUDr. Bureš v již dříve započaté organizační práci, ale setrval na klinice jen do konce roku 1954. Jak to později ve vzpomínce na počátky královéhradecké Psychiatrické kliniky výstižně a mile vyjádřil emeritní primář pardubického Psychiatrického oddělení prim. MUDr. Svatopluk Stuchlík, MUDr. Bureš „nemiloval symbiózu šavle, marxismu a medicíny“ (Lék. Zpr. LF UK Hradec Králové, 41, 1996, Supplementum, s. S7-S9). V listopadu roku 1954 odešel MUDr. Oldřich Bureš z Vojenské lékařské akademie, jeho novým působištěm se stala Psychiatrická

léčebna v Havlíčkově Brodě. Zde od konce roku 1954 až do března 1974 pracoval jako primář oddělení a současně jako zástupce ředitele léčebny. Spolu s někdejším ředitelem léčebny MUDr. Dušanem Bílým po léta usiloval o modernizaci psychiatrické péče a o zlepšení podmínek hospitalizovaných nemocných. Za své zásluhy o obor byl v roce 1969 vyznamenán udělením Čestného členství Psychiatrické společnosti Česko-

slovenské lékařské společnosti J. E. Purkyně. Více než třicet let (od roku 1951 do roku 1983) také působil jako soudní znalec v oboru psychiatrie.

I po odchodu do Havlíčkova Brodu ovlivňoval primář MUDr. Oldřich Bureš svojí erudicí, klinickou důsledností a porozuměním pro lidské utrpení širší psychiatrickou veřejnost včetně královéhradecké kliniky. Vnímali jsme ho s úctou a obdivem. Nejvíce

nás však fascinovalo, jak přesnou a ostrou linií dokázal od sebe oddělovat své odpovědné a až neskutečně pečlivé medicínské uvažování a chvíle oddechu, kdy rád uplatňoval svůj společenský šarm a brilantní řečový projev provázený neopakovatelným humorem. Moc jsme se vždy těšili na setkání s ním na někdejších seminářích psychiatrů Východočeského kraje, neboť – jak v již shora zmíněné vzpomínce napsal prim. Stuchlík – „večer pak býval doktor Bureš kouzelným společníkem a od stolu, jemuž vévodil, se šířilo ovzduší staré císařské Vídně“.

Svoji noblesu, vytříbený smysl pro přesnost a důslednost, humánní vztah k nemocným a široké odborné i mimoprofesionální zájmy si primář MUDr. Oldřich Bureš zachoval i poté, co ukončil své dlouholeté působení v Psychiatrické léčebně v Havlíčkově Brodě. A tak bylo jen přirozené, že když jsme v roce 1994 připravovali k otištění článek k jeho osmdesátinám, nenalezli jsme vhodnější titulky než „Homo insignis, eruditus et humanus“. Nikdy jsme o oprávněnosti tohoto titulku nezapochybovali, pan primář Oldřich Bureš pro nás vždy zůstal obdivovaným vzorem. Potěšilo nás a současně pro nás bylo velkou ctí, že pan primář také přijal pozvání, a dne 6. října 1995 se jako host fakulty zúčastnil slavnostního shromáždění k 50. výročí založení Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Pan primář MUDr. Oldřich Bureš se pevně zapsal do historie české psychiatrie a vzpomínka na něho se hluboce vtiskla do duší a srdcí všech, kdo měli štěstí ho poznat. Čest jeho památce.

PhDr. Vladimír Panoušek

Díky programu Socrates / Erasmus jsme v loňském roce měli možnost strávit desetiměsíční studijní pobyt v Rennes, jedním z deseti největších měst Francie.

Po úspěšně absolvovaném konkursu na naší fakultě na jaře roku 2002 jsme z Čech odjízděli dva dny před útokem na dvojčata WTC v New Yorku. Po 1.600 kilometrech cesty jsme do Rennes, hlavního města Bretaně, přijeli v sobotu se zapadajícím sluncem. Na kolejích nás bez problémů ubytovali na předem připravené pokoje. Vezli jsme si s sebou hodně věcí, a proto nás trochu zarazila jejich omezená velikost - 9 metrů čtverečných je i pro jednolůžkový pokoj málo. V neděli ráno jsme po rychlém vystěhování auta vyrazili na průzkum města.

Rennes je asi dvěstětřicová (celá aglomerace však má až 300.000 obyvatel) správní metropole jednoho z nejkrásnějších francouzských regionů, Bretaně, který leží na nejzápadnějším cípu kontinentální Francie. Žijí zde přibližně tři miliony obyvatel, několik desítek tisíc se jich hlásí k bretaňské národnosti, ještě méně jich mluví bretonštinou, jazykem keltského původu, ne nepřibuzným velštině a irštině. Mají také vlastní vlajku a mnoho výjimek a výsad oproti zbytku Francie. Samotné Rennes, založené Římany, se nachází v nejvýhodnější části Bretaně a s dalšími, byť menšími bretaňskými městy (Brest, Lorient, Quimper, St. Malo, St. Briec), je propojeno sítí bezplatných dálnic (jedna z mnoha výjimek) a s některými i železnicí s TGV rychlovlaky. Ve městě funguje od loňského března metro (nejmenší město světa s podzemní dráhou) a raritou je i bezplatný systém půjčování městských kol. Studentská populace, čítající 70.000 vysokoškoláků, navštěvuje dvě univerzity. Obě byly založeny po 2. světové válce jako odnož Univerzity v Nantes. Na Univerzitě de Rennes 1 se vyučují humanitní vědy, medicína, farmacie a právo. Univerzita de Rennes 2 je zaměřená pouze humanitně.

Po delší procházce a prvním seznámení s městem jsme si byli obhlédnout naši „novou“ fakultu a nemocnici. V osm hodin následujícího rána nás spolu s převážně německy a španělsky mluvícími skupinkami „Erasmáků“ shromáždili v jedné z poslucháren a začali nám vysvětlovat, co vše nás ve francouzském systému školství a nemocničních praxí čeká. Díky počátečním jazykovým problémům měli jsme si uniknout detaily již brzo doplnit z reality...

První dny v Bretani

Tomáš Drasnar, Tomáš Holubec

Francouzský systém výuky věd lékařských je poněkud odlišný od toho našeho. Liší se asi ve čtyřech základních bodech. Studenti nastupují ke studiu do prvního ročníku bez přijímacího řízení v nemoženém počtu a selekce nastává teprve před postupem do druhého ročníku. Téměř všechny zkoušky, kterými studenti musejí projít, jsou písemné, a to v podobě testů, převážně mnohočetného výběru, ve vyšších ročnících pak formou kazuistik s otázkami. Výuka klinických oborů (od čtvrtého ročníku) probíhá pouze formou stáží a seminářů na různých odděleních fakultní nemocnice. Stáže jsou různě dlouhé, nejméně ale šest týdnů, přičemž studenti si vždy vybírají ze stáží vypsaných pro příslušný ročník. Nikdy však nemohou a ani nemusí absolvovat vše (nabídka převyšuje časové možnosti) – na rozdíl od zkoušek, které jsou pro každý semestr pevně dané. V posledním semestru mají příležitost ještě absolvovat ty stáže, o které se zajímají a které do té doby nestihli. Na odděleních mají stážisté za úkol provádět příjmy nových pacientů a následně vedení jejich dokumentace. Také se účastní pravidelných vizit s profesory, kde jim referují o nemocných a společně o nich diskutují.

V podstatě asi posledním výrazným rozdílem je způsob vzdělávání lékařů v postgraduálních specializacích, kde se všichni zájemci o jakoukoliv specializaci musejí zúčastnit celostátního konkursu, konaného každoročně v Paříži. Na základě výsledků testů mnohočetného výběru z celé medicíny se sestaví pořadí asi 4.000 mladých lékařů a první má také právo prvního výběru specializace a místa kdekoli ve Francii. Tímto způsobem může být uspokojena asi polovina uchazečů, ta druhá to musí zkoušet další rok nebo se spokojit s tím, co na ně zůstalo.

Po rozsáhlé přednášce na fakultě, ještě před obědem, nás koordinátor pro Erasmus pozval na obhlídku Centre Hospitalier Universitaire (CHU) Pontchaillou – největší fakultní nemocnice v Rennes, vzdálené asi pět minut chůze od našich kolejí v moderní čtvrti Villejean. Tento areál pavilonového typu, jeden ze tří v Rennes, prakticky sousedí s fakultou

a také zde probíhá většina výuky mediků. Další fakultní nemocnice se spíše specializují na obory, které se z nějakých důvodů „nevešly“ právě tam. Kromě toho v Rennes pro výuku existuje ještě několik soukromých klinik, asi největší z nich je psychiatrická nemocnice. Francouzští studenti jsou od čtvrtého ročníku v částečném zaměstnaneckém poměru s nemocnicí (tzn. že mají danou pracovní dobu a dovolenou, na druhou stranu jsou za to placeni) a rotují po klinikách. Ve francouzských nemocnicích existuje „Pohotovost“, oddělení, kde jsou přijímáni všichni neobjednaní pacienti. I proto se dělí na interní a chirurgickou část. Z osobní zkušenosti musíme říci, že zdejší stáž patřila mezi nejzajímavější, ale i nejnáročnější, protože student zde bývá v kontaktu s pacientem ještě před přijímáním lékařem (s výjimkou stavů „ohrožení na životě anebo ztráty končetiny“). Tímto areálem projíždí také metro, které je neuvěřitelně tiché, neboť má pneumatiky a místo po kolejích jezdí po betonových pásech. Takto je areál CHU Pontchaillou spojen s druhou největší fakultní nemocnicí – CHU Hôpital Sud.

Odpolední volný čas, kterého jsme kupodivu měli dostatek, jsme trávili různým způsobem. Velmi rádi jsme vyhledávali sportovní aktivity, kterých tamní univerzita nabízí nepřehledné množství. Studenti si za mírný poplatek mohou vybírat z klasických sportů od míčových her, přes bojová umění až po kurzy latinskoamerických tanců. Kromě toho v Rennes existuje ještě množství dalších sportovních klubů a sdružení, vše pod záštitou města.

Druhou významnou a nepostradatelnou součástí našeho volného času bylo cestování, které je naprosto neodmyslitelné při pobytu na tak nádherném francouzském poloostrově, jakým je Bretagne bezesporu. Procestovali jsme ji křížem krážem a opravdu nás nadchla svým přírodním půvabem a rozmanitostí. Má krásná pobřeží, která jsou velice odlišná, avšak pro ní typická. Skalnaté a nehostinné severní pobřeží je omýváno studenými vodami La Manche, západní je vnořené do drsných vod Atlantiku, a konečně jižní je mírné a písčité.

Stejně tak jsme navštívili mnoho půvabných středověkých měst, roztroušených po celém regionu. Zmíníme-li jedno za všechny, tak jím je Saint Malo. Původně pirátské město, které bylo za druhé světové války kompletně vybombardováno, aby ho poté Francouzi hned po vál-

ce zrekonstruovali do původní podoby. V minulosti jedno z nejbohatších měst, díky svým korzárům, je dnes rychle se rozvíjející a patříící mezi nejdůležitější města Bretaně.

Zdáleka ne každý náš den ve Francii byl stejně náročný a bohatý na nové věci, jako ty první. Na druhou stranu bylo o to víc příležitostí potkávat lidi jak místní, tak téměř ze všech koutů Evropy. Díky Erasmu nám deset měsíců v Bretani dalo zkušenosti a zážitky na několik let dopředu, ne-li na celý život...

Bližší informace o Bretani, Rennes a její lékařské fakultě: www.region-bretagne.fr, www.ville-rennes.fr, www.univ-rennes1.fr.

Autoři článku jsou studenty 5. ročníku Lékařské fakulty UK v Hradci Králové – drasni@email.cz – tomasholubec@hotmail.com

Kardiopneumologické centrum v Centre Hospitalier Universitaire Pontchaillou v Rennes.

Likvidace staré chemické zátěže ve Fakultní nemocnici a na Lékařské fakultě v Hradci Králové

Ing. Michaela Špinová

Na začátku roku 2000 se v praxi začal uplatňovat zákon č. 157 / 98 o chemických látkách a přípravcích, který mimo jiné i výrazně zpřísnil evidenci některých chemikálií. Také ve Fakultní nemocnici Hradec Králové byla zahájena inventarizace chemických látek a přípravků, a to především s cílem optimalizovat množství aktuálně skladovaných chemikálií a snížit tak na minimum riziko působení chemických látek na pracovníky nemocnice. Aby případně nedocházelo pouze k převodu chemikálií na jiná pracoviště, připojila se k této akci i Lékařská fakulta UK v Hradci Králové a později také Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola v Hradci Králové.

Během uplynulých tří let došlo na jednotlivých pracovištích FN HK, LF UK a SZŠ a VZŠ k postupnému vyřídění uskladněných chemických látek na potřebné a používané a na nepotřebné, určené k předání jiným subjektům nebo k likvidaci. Celá tato akce přitom měla i další dílčí efekty:

- Výrazně (zejména na LF UK) se snížilo riziko působení nesprávně uložených chemikálií.
- V průběhu tří let bylo předáno více než 100 druhů chemikálií k dalšímu využití pro výukové účely (zejména na Střední průmyslovou školu chemickou v Pardubicích).
- Byla zavedena přesná evidence chemických látek a přípravků včetně vysoce toxických látek (podle dříve užívaného označení zvláště nebezpečných jedů).
- Zaveden byl systém sběru a likvidace odpadních tekutých chemikálií, čímž se výrazně zlepšila kvalita vypouštěných odpadních vod. Fakultní nemocnice tak již po tři roky bez problémů splňuje limity kanalizačního řádu města Hradce Králové. Na Lékařské fakultě byl systém sběru a likvidace chemických látek verifikován příkazem děkana.

V následující tabulce jsou uvedena množství zlikvidovaných chemických přípravků v kilogramech za roky 2000 až 2002:

LF UK	2000	2001	2002	Celkem
Prošlé chemikálie	2190	248	407,3	2 845,4
Odpadní chemikálie	-	102	131	233
Vysoce toxické látky	198,95	8,21	2,857	210,017
Stará léčiva	2,3	15	3,2	20,5
Tlakové láhve	-	18	-	18
FN HK	2000	2001	2002	Celkem
Prošlé a odpadní chemikálie	2 087	1 443	957	4 487
Vysoce toxické látky	182	38,5	6,7	227,2
Stará léčiva	45	5	21	71
Látky typu PCB	-	340	-	340
Kal s obsahem rtuti	31 780	-	-	31 780
Odpadní asfalt a dehet	-	400	-	400
Odpadní ředidla a barvy	201	-	-	201

Sběr látek typu PCB (polychlorované bifenyly) byl jednorázovou akcí. Tyto látky představují karcinogeny první kategorie. Ve Fakultní nemocnici se vyskytovaly především ve formě aditiva olejových náplní transformátorů. Odpadní kal s obsahem rtuti zase vznikal při mechanickém čištění kanalizační sítě Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Závěrem této zprávy bych ráda poděkovala všem, kteří pomáhali při soupisu látek, jejich třídění a svozu. Zároveň, i když věřím, že většina této „staré chemické zátěže“ na pracovištích Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty byla zlikvidována, připomínám pro případ dalších nečekaných „nálezů“ kontakt: Ing. Michaela Špinová – tel. ve FN HK: 2110, e-mail: spinova@fnhk.cz.

SPOLEČNOST PRO DĚJINY VĚD A TECHNIKY

ZALOŽENA BYLA VÝCHODOČESKÁ POBOČKA

V odpoledních hodinách dne 9. dubna 2003 se v Muzeu východních Čech v Hradci Králové sešli pracovníci královéhradeckých vysokých škol a aktivní zájemci o historii z dalších míst východních Čech na informativní schůzce, jejímž cílem bylo posoudit možnost založení východočeské pobočky Společnosti pro dějiny věd a techniky (SDVT), občanského sdružení asociovaného k Radě vědeckých společností ČR. Setkání iniciovali pracovníci Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, ale jejich výzva měla značnou odezvu i mezi učiteli a pracovníky

RNDr. Jaroslav Folta.

královéhradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Zastoupení na setkání měla i Farmaceutická fakulta UK, Vojenská lékařská akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové a Univerzita Pardubice. Jako hosté se schůzky zúčastnili pánové PhMr. RNDr. Pavel Drábek, předseda Společnosti pro dějiny věd a techniky, a RNDr. Jaroslav Folta, CSc., místopředseda společnosti. Organizace setkání a jejího moderování se ujal PaedDr. Jindřich Vedlich, Ph.D., asistent a vedoucí kanceláře senátora Karla Bartáka.

V úvodu schůzky promluvil PhDr. Zdeněk Zahradník, ředitel Muzea východních Čech v Hradci Králové. Přivítal účastníky setkání a v krátkém, koncizním projevu je seznámil s historií muzea a jeho mimořádné budovy. Zvláště informace o někdejších stavebních návrzích a konečném přizvání architekta Jana Kotěry byly pro mnohé účastníky zcela nové. Poté se ujal slova prof. RNDr. Jindřich Hellberg, DrSc., emeritní děkan královéhradecké Pedagogické fakulty, jeden z iniciátorů ustavení pobočky SDVT. Ve svém projevu prof. Hellberg zmínil již dlouholetou spolupráci pracovníků Pedagogické fakulty se Společností pro dějiny věd a techniky a připomněl, že rovněž pracovníci dalších vysokoškolských institucí ve východních Čechách – Lékařské fakulty UK, Farmaceutické fakulty UK, Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně a fakulty Univerzity Pardubice „bádají v oblasti historie svých oborů“. Dále prof. Hellberg vyslovil své přesvědčení, že „východočeský region představuje významnou součást našeho státu i z hlediska rozvoje a kultivace věd a techniky a je proto vhodnouází pro vytvoření regionálního zájmového společenství, které by společnými silami přispívalo k šíření osvěty v dané oblasti, a to zejména na základě vlastních výzkumů.“ (In extenso by měl být projev prof. Hellberga otištěn v časopise SDVT Praha „Dějiny věd a techniky“).

PhMr. RNDr. Pavel Drábek, předseda SDVT, informoval účastníky setkání o tom, že regionální pobočky již pracují v Olomouci, Brně, Ústí nad Labem, Českých Budějovicích a Plzni. Oblasti a možnosti působení nově vzniklé pobočky budou rozsáhlé. Náplň činnosti poboček může být rozličná, závisí na zájmu spolupracovníků.

RNDr. Jaroslav Folta, CSc., místopředseda SDVT, vedoucí referátu dějin techniky Národního technického muzea Praha, stručně představil Společnost. Zmínil se také o tom, že sám již

Doc. Jiří Rychtera a prof. Jindřich Hellberg.

po léta usiloval o založení východočeské pobočky, a vyslovil své potěšení, že k tomu nyní dochází. Ocenil rovněž, že se – díky vstřícnosti ředitele Muzea východních Čech v Hradci Králové – podařilo pro nově zakládanou pobočku získat zázemí. Východočeská pobočka se stane součástí Společnosti dle stanov, které obdržel každý účastník jednání před zahájením. Společnost je financována jednak státem, jednak z příspěvků členů, popřípadě z dalších zdrojů. Členské příspěvky jsou (minimálně) 250,- Kč za rok; členové však mohou přispět větší částkou, studenti a důchodci mají slevu – platí 150,- Kč za rok. Ročně členové obdrží čtyři čísla členského časopisu. Dále dr. Folta uvedl, že Společnost pro dějiny věd a techniky má své internetové stránky <http://go.to/dvt> nebo <http://dvt.hyperlink.cz>. Ty jsou společné pro časopis i pro Společnost. Spravováním je pověřen pan Barvík. Nově vzniklá východočeská pobočka bude mít možnost zveřejňovat své informace na těchto stránkách. Společnost má hospodářku, pro pobočku bude deponována určitá záloha pro financování její činnosti. Existují závazná pravidla hospodaření Společnosti, která je nutné dodržovat.

V následující diskusi zaznělo nejenom několik konkrétních návrhů náplně činnosti pobočky, ale mj. také nabídka malého nakladatelství, které je schopné vydávat vědecké práce v malých nákladech za přijatelnou cenu. K dotazu na případné členění činnosti do sekcí uvedl dr. Folta, že sekce Společnosti jsou podobné s celosvětovou organizací pro dějiny věd a techniky. Jde např. o matematickou sekci, geologickou, pro výuku na vysokých a středních školách, přírodovědeckou, technickou, farmaceutickou a lékařskou; bližší seznam je k dispozici na internetu. Není však nutné zakládat všechny tyto sekce v rámci jednotlivých poboček.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., v krátké diskusní poznámce informoval účastníky setkání o tom, že zatímco na 1. lékařské fakultě UK v Praze působí již po léta odborné pracoviště zaměřené na dějiny medicíny a také na Farmaceutické fakultě UK a na Vojenské lékařské akademii Jana Evangelisty Purkyně tradičně fungují renomovaná pracoviště zabývající se historií oborů, na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové tomu tak dlouho nebylo. Teprve v druhé polovině devadesátých let vnikl na fakultě Kabinet dějin lékařství. O rozvoj tohoto pracoviště se hodně zasloužila Mgr. Libuše Plášilová, nyní v Kabinetu působí mladý historik Mgr. Jiří Štěpán. Dále se prof. Chrobák zmínil o poměrně rozsáhlé řadě historických prací vycházejících z pera pracovníků Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové a zvláště upozornil na knihu doc. MUDr. Antonína Hlavy, CSc., „Počátky rentge-

nologie v českém lékařství / 1896 – 1918“, vydanou v loňském roce.

V závěru diskuse se účastníci setkání jednomyslně vyslovili pro založení východočeské pobočky Společnosti pro dějiny věd a techniky. Poté přítomní zakládající členové východočeské pobočky v intencích stanov SDVT zvolili tříčlenný výbor pobočky ve složení PhDr. Magda Křivanová (historička, dlouholetá členka SDVT, nyní místostarostka města Hlinsko), doc. PaedDr. Jiří Rychtera, Ph.D., (učitel Katedry chemie PdF Univerzity Hradec Králové) a PaedDr. Jindřich Vedlich, Ph.D., (asistent a vedoucí kanceláře senátora Karla Bartáka. Posledně jmenovaný člen výboru přislíbil zajišťovat technicko-organizační záležitosti východočeské pobočky.

PhDr. Vladimír Panoušek
Foto prof. RNDr. František Kuřina, CSc.

RECENZE KNIHY

Margita Kohoutová: OSUDE, OSUDE... – Praha : Galén, 2001

V roce 2001 vydalo nakladatelství Galén v edici Almanach medicíny vzpomínkovou knihu Margity Kohoutové „Osude, osude...“. Autorka, která se narodila v roce 1916 v Liptovském Mikuláši v židovské ortodoxní rodině, v knize popisuje svůj nelehký život a také zaznamenává vzpomínky vztahující se k tomuto slovenskému městu, v jehož blízkém i vzdálenějším okolí prožila radostné dětství. Po studiích v rodném městě směřovaly její další kroky do Bratislavy na Lékařskou fakultu Univerzity Komenského. V té době se zapojila, z čistého idealismu, i do politické činnosti komunistické strany. Zjištěná politická situace v Evropě a politické ovzduší na Slovensku dolehly i na Margitu Kohoutovou. V září 1938 již nebyla, stejně jako ostatní studenti, z rasových a politických důvodů přijata do dalšího ročníku lékařské fakulty. Poté se Margita Kohoutová uchýlila do Prahy, odkud 14. března 1939 odjela do Velké Británie, kde získala povolení pracovat jako pomocnice v domácnosti. „V oné době bylo možné dostat »permit« do Anglie přes nábořovou organizaci v Praze jen právě pro pomocnice v domácnosti, protože anglické ženy již dávno odmítly dělat tuto nezávaditelnou práci za nabízený nedůstojný plat. Později jsem zjistila, že obdobně to bylo s místy ošetřovatelek v nemocnicích, kde byly platy za velice zodpovědnou a těžkou práci rovněž velice nízké.“ (s. 72).

Autorka však doufala, že zde bude maximálně jeden rok. V Anglii tedy pracovala nejprve jako »au-pair« a později jako sestra v nemocnici. Začala také studovat biologické vědy na univerzitě v Leicesteru. Válka mezitím těžce poznamenala její rodinu v rodném Liptovském Mikuláši. Její rodiče a tři sourozenci se stali oběťmi fašismu.

Po návratu do vlasti dokončila studium medicíny na Lékařské fakultě Univerzity Komenského a stala se vědeckou pracovnící v oblasti mikrobiologie, které zůstala věrna po celou svoji profesní kariéru. V roce 1964 absolvovala také tříměsíční přednáškové turné na univerzitních genetických pracovištích v USA a zde se setkala s velice přátelským a příznivým přijetím. „Jsem dodnes neskonale vděčná organizátorům a všem těm, které jsem na svých cestách poznala. Musím říci, že jsem se všude setkala s nečekaným přátelským přístupem, kolegiální, srdečností

a radostí, že mohou diskutovat s hostem a mít v rodině kolegyni, která patří za »železnou oponu.«“ (s. 151).

Po srpnové okupaci Československa „spřátelenými armádami“ a v důsledku následného vývoje ve společnosti jí bylo znemožněno pokračovat v práci a vědecké činnosti a byla nucena odejít do penze. Později ještě pracovala jako obvodní a závodní lékařka na Kladně.

Je nutné se zamyslet, proč Margita Kohoutová po roce 1968 neemigrovala. Její postoje a názory se přece neshodovaly s tehdejšími ovzduším ve společnosti a ve vědeckém světě v Československu. V září 1968 se poprvé od roku 1949 setkala se sestrou a se švagrem, kteří odešli do Izraele a ti jí nabídli možnost emigrovat. Jak autorka sama přiznává, „byla to jedinečná příležitost“. Přemýšlela o ní a nakonec ji nevyužila. Věděla, že by její manžel neemigroval, a také nechtěla vystavovat své děti nejistotě. „Naši (sestra a švagr) nenaléhali. Věděli sami, jak těžké jsou začátky. Rozhodnout se musí člověk sám. Ano, rozhodla jsem se tehdy vrátit domů a nést následky dnů příštích.“ (s. 158). Její mladší dcera Hana, premiantka gymnázia, úspěšně absolvovala přijímací zkoušky na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, avšak medicínu studovat nemohla. Byl to trest za politické názory její matky, která tuto skutečnost nesla jako velikou křivdu.

Margita Kohoutová po roce 1989 obhájila svoji doktorskou práci, což jí nebylo umožněno v roce 1970. Avšak ani listopadové události neodstranily všechny křivdy, které se jí staly.

Z autorčiny vědecké činnosti je možné uvést 80 vědeckých publikací, které uveřejnila jako autorka či spoluautorka. Pět z nich bylo otištěno v časopise Nature a další v Biochemical and Biophysical Research Communications, Journal of General Microbiology a Journal of Bacteriology.

Margita Kohoutová ve své knize upřímně hovoří o svém životě, rodině, přátelích, o práci a věří, že lidský život probíhá v neustálém střetu dobra a zla a vyžaduje tak kus statečnosti a odvahy, neustálé sebezpytování i sebezvdělávání. Její kniha je neobyčejně lidská a představuje vzácnou výpověď lékařky, která vždy a s velkým zanícením vykonávala své povolání.

Mgr. Jiří Štěpán
Kabinet dějin lékařství LF UK

V závěru měsíce května 2003 doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, poděkoval osobním dopisem za dlouholetou práci vykonanou pro naši nemocnici panu doc. MUDr. Janu Bedrnovi, CSc., emeritnímu přednostovi Chirurgické kliniky, při příležitosti jeho odchodu do důchodu.

Doc. MUDr. Jan Bedrna, CSc., vystudoval medicínu na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Již v době studia působil jako volontér v tamějším Patologicko-anatomickém ústavu prof. Neumana a na I. chirurgické klinice prof. Podlahy. Po promoci v červenci roku 1958 krátce působil – s přerušením šestiměsíční vojenskou službou – na Chirurgickém oddělení nemocnice v Rychnově nad Kněžnou a v září roku 1959 nastoupil jako sekundární lékař na Chirurgickou kliniku Fakultní nemocnice Hradec Králové. Od prosince roku 1963 do konce roku 1984 působil jako odborný asistent Lékař-

ské fakulty UK v Hradci Králové s částečným úvazkem ve Fakultní nemocnici. Jako učitel fakulty však byl MUDr. Bedrna po roce 1968 pod neustálým politickým tlakem, pracovní poměr mu byl opakovaně jen krátkodobě prodlužován a nakonec mu bylo doporučeno fakultu opustit a od ledna do května 1985 byl opět zařazen jako samostatně pracující lékař ve FN. V červnu 1985 byl ustanoven zástupcem přednosty pro léčebně preventivní péči na tehdy zřizované II. chirurgické klinice. V roce 1989 mu konečně bylo dovoleno, aby – po dvaceti třech letech od jejího zahájení – dokončil svoji kandidátskou disertační práci, ale to již záhy přišel listopad 1989 a následně i rehabilitace za politickou a společenskou diskriminaci. V lednu roku 1990 MUDr. Bedrna kandidátskou práci obhájil, v listopadu téhož roku byl na základě konkursního řízení jmenován přednostou Chirurgické kliniky a v roce 1991, po obhájení habilitační práce, byl jmenován docentem. V čele Chirurgické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové stál docent Jan Bedrna deset let – od 15. listopadu 1990 do 30. září 2000. Dále na klinice pracoval jako lékař až do odchodu do důchodu dne 31. 5. 2003.

Odborný zájem docenta Jana Bedrny se postupně přesouval z počátečního zaměření na traumatologii k všeobecné a břišní chirurgii. Vynikajících výsledků dosáhl v chirurgii štítné žlázy a příštítných tělísek, v léčbě reziduálních konkrémentů žlučových cest (neoperativní odstraňování reziduálních konkrémentů ze žlučových cest kanálem po T-drénu znamenalo v roce 1974 národní prioritu), v diagnostice a léčbě endokrinních nádorů pankreatu a zejména v chirurgické léčbě onemocnění tenkého a tlustého střeva. Stal se přední autoritou v chirurgické léčbě Crohnovy choroby. Tomuto tématu se ve spolupráci s dalšími odborníky věnoval i po převzetí funkce přednosty kliniky (např. ověřování významu Myc. paratuberculosis v etiologii Crohnovy choroby) a je jeho velkým tématem dodnes.

Docentovi Janu Bedrnovi se za jeho práci dostalo i zaslouženého ocenění: byla mu udělena stříbrná medaile Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, pamětní medaile k 650. výročí založení Univerzity Karlovy, pamětní medaile k 100. výročí úmrtí prof. MUDr. Eduarda Alberta. Je členem International College of Surgeons a čestným členem Slovenské chirurgické společnosti.

Připojujeme se k poděkování panu docentu Janu Bedrnovi za jeho spolehlivou a obětavou práci, kterou po čtyřicet tři roky přispíval k dobrému jménu a odborné prestiži královéhradecké Fakultní nemocnice.

PhDr. Vladimír Panoušek

ve spolupráci s Odborem personálních vztahů FN HK

Křest nové učebnice

Dne 3. června 2003, v úvodu veřejné části zasedání Vědecké rady Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze, byla slavnostně „pokřtěna“ nová kniha prof. MUDr. Jana Bureše, CSc., a doc. MUDr. Jiřího Horáčka, CSc., (pořadatelé) „Základy vnitřního lékařství“ (870 s.). Po úvodních slovech děkana fakulty prof. MUDr. Ivo Šteinera, CSc., promluvil nestor královéhradeckých internistů prof. MUDr.

Ladislav Chrobák, CSc., který přivítal novou učebnici jako významnou a důstojnou pokračovatelku řady vynikajících učebnic vnitřního lékařství, jež se v minulosti na naší fakultě zrodily. Svým spoluautorům pak poděkoval hlavní pořadatel knihy prof. Jan Bureš a v závěru slavnostního aktu poděkoval všem autorům podílejícím se na přípravě učebnice i ředitel nakladatelství Galén PhDr. Lubomír Houdek.

Recenze knihy

Jiří Mareš a kol.: SOCIÁLNÍ OPORA U DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH II.
Hradec Králové, Nucleus, 2002, 188 s., cena neudána.

Prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc., přednosta Ústavu sociálního lékařství Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze, vydal s kolektivem šestnácti spolupracovníků II. díl knihy *Sociální opora u dětí a dospívajících*. Publikace má dvě části: část obecnou, na níž se hlavní autor Jiří Mareš podílel šesti kapitolami a dvě kapitoly zpracoval prof. Jaro Křivohlavý. Druhá, speciální část má osm kapitol. Monografii uzavírá anglicko-český slovníček odborných termínů souvisejících s vyhledáváním pomoci. Slovníček sám o sobě je malým vědeckým dílem, protože najít přiléhavý český výraz pro anglické znění není nikterak snadné, takže každý, kdo bude hlouběji studovat uvedenou problematiku v příslušné odborné literatuře, tuto pomoc jistě ocení.

Teoretická část ve srovnání s prvním dílem je hlouběji a důsledněji zaměřena na problematiku sociální opory ve vztahu k dětem a dospívajícím. Domnívám se, že každý, kdo má vztah k dětem, ať již jde o vztah příbuzenský, vychovatelský nebo zdravotnický, ocení toto dílo. Hluboké teoretické znalosti v této oblasti umožnily J. Marešovi přiblížit čtenáři tuto neobyčejně širokou, jak sám uvádí bezbřehou problematiku (7.514 záznamů v databázi Medline za období 1998 – 2002) s nadhledem, a to způsobem kterým se mu podařilo plně zainteresovat čtenáře a přimět ho, aby se hlouběji zamýšlel nad obsahem a konfrontoval ho i se svým jednáním, pokud i tato stránka přichází v některých kapitolách v úvahu. Seznamuje nás s vývojem prosociálního chování v jednotlivých věkových kategoriích, s genetickým podkladem i s vlivem prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. V teoretické části je poukázáno i na negativní jevy, jakým je např. záměrné nevyhledávání pomoci u žáků nacházejících se v tísní, a na příčiny tohoto jednání, nebo selhání sociální opory. To jsou případy, kdy je tato pomoc nedostatečná nebo nepřichází vůbec.

Ve speciální části J. Ježková, H. Zděnková a D. Komárek sdělují své první poznatky ze sledování chronicky nemocných dětí, a to jak z pohledu dětského pacienta, tak i z pohledu jeho

rodičů a ošetřujícího lékaře. V další kapitole se J. Mareš a pedagožka A. Vodová zabývají významem role kamarádů jako nositelů sociální opory pro hospitalizované dítě. Kapitola ilustrují čtyři kazuistická sdělení, která dokreslují, jak významnou roli může sehrát vztah spolužáků, spolupacientů i spoluhráčů z týmu, jehož členem bylo nemocné dítě. Tato role je nezastupitelná rodiči, vychovateli nebo lékaři, kteří by však mohli sehrát roli zprostředkovatelů tohoto druhu opory. L. Troneček, M. Dostálek, J. Benešová, A. Dvořáčková a D. Kroulíková se zabývají sociální oporou u dětí hospitalizovaných k operační terapii strabismu. Pro předškolní děti byly připraveny k otázkám dotazníku obrázky, kdy dítě zakroužkováním příslušného názorného obrázku mohlo vyjádřit svou odpověď. D. Skorunka se zamýšlí nad možnými východiskami sociální opory, ze kterých ve své práci čerpají sociální pracovníci, psychoterapeuti a další, kteří poskytují sociální oporu rodinám nebo jednotlivcům v náročných životních situacích. M. Rybářová a J. Pečenková (psycholožka a zdravotní pracovníce) hlouběji analyzují otázku kvality sociální opory rodičům s onkologickým onemocněním dítěte. J. Mareš, J. Pečenková a M. Rybářová se inspirovali metodou životní křivky B. Blažka a J. Olmerové a upravili ji jako tzv. krizovou křivku pro výzkum sociální opory u rodičů nemocných dětí. Monografii uzavírá kapitola J. Králové, věnovaná speciální sociální zátěži a chování mladistvých, kteří se dopustili trestného jednání, a kapitola T. Svatoše a J. Mareše zaměřená na prvky sociální opory v přípravě budoucích učitelů. Kapitoly, hlavně obecné části, jsou doprovázeny bohatými literárními odkazy.

Podobně jako I. díl knihy, i její II. díl je sepsán dobrou češtinou s jasnými formulacemi, takže jde o dílo čtivé, které nás plně zaujme. Jde o pozoruhodnou a mimořádně cennou monografii, která nás seznamuje s oblastí sociální opory, jež byla dosud u nás opomíjená a je pro mnohé z nás oblastí novou, ale nepochybně důležitou.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Za MUDr. Janem Kvasničkou, CSc.

Dne 16. května 2003 tragicky zemřel ve věku třiceti čtyř let MUDr. Jan Kvasnička, CSc., lékař Porodnické a gynekologické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové a odborný asistent Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze.

MUDr. Jan Kvasnička se narodil 12. 2. 1969 v Praze. Po maturitě na gymnáziu studoval na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy a po promoci v roce 1993 nastoupil jako sekundární lékař na Gynekologicko-porodnické oddělení Oblastní nemocnice Jičín. Složil kvalifikační atestaci I. a II. stupně z oboru gynekologie a porodnictví a v roce 2000 se stal pracovníkem královéhradecké Porodnické a gynekologické kliniky. V roce

2001 obhájil na 1. lékařské fakultě UK v Praze kandidátskou disertační práci a získal vědeckou hodnost kandidáta věd. Na klinice se věnoval gynekologické endokrinologii, problematice menopauzy a urogynekologii. Publikoval více než tři desítky odborných prací a přednesl na padesát přednášek. Počátkem tohoto roku mu byla udělena cena odborné společnosti za nejlepší odbornou publikaci v časopise Česká gynekologie za rok 2002.

V osobě MUDr. Jana Kvasničky ztrácí nemocnice a fakulta schopného a spolehlivého lékaře a učitele. Ztratili jsme však také dobrého kolegu a přítele. Čest jeho památce. MUDr. Zbyněk Veselský

KRÁLOVÉHRADECKÉ EVERGREENY

Tentokrát za úsměvně historicky děkujeme panu MUDr. Pavlu Jandíkovi, Ph.D., vedoucímu lékaři ambulance Chirurgické kliniky, vedoucímu Onkologického centra Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Buďte opatrný, pane doktore

Na ambulanci Chirurgické kliniky dr. Jandík urgentně vyšetřoval muže ve zralém věku s podezřením na náhlou příhodu břišní. Těsně před vyšetřením per rectum pronesl muž úzkostným hlasem: „Prosím, pane doktore, buďte opatrný. V této oblasti jsem ještě panic.“

Hluboká vděčnost

Dr. Jandík provedl úspěšně náročnou operaci u vrchní sestry renomovaného dermato-venerologického pracoviště. Spokojená pacientka přišla po propuštění na dohodnutou kontrolu a převaz.

Se svým operatérem se setkala v čekárně před ambulancí. Jakmile ho spatřila, její tvář se rozjasnila a před zaplněnou čekárnou mu počala hlasitě děkovat: „Já jsem Vám tolik vděčná, pane primáři. Kdybyste někdy chyt syfilis nebo aspoň kapavku, ráda vám zařídím u nás protekci!“ Z překvapených očí čekajících pacientů bylo v tu chvíli možné vyčíst: „Ten doktor, ten se teda má ...“

Rozhoduje reakce

Dr. Jandík vyšetřoval prsy mladé a krásné ženy. Ta měla obavu z toho nejhoršího. Jakmile se však dozvěděla, že jde o nezhoubný útvar, vše z ní spadlo a upřímně se zaradovala nad dobrou zprávou. Když dr. Jandík navíc poznamenal, že ambulantní operační výkon nebude technicky náročný, neboť prsy nejsou velké, ihned mu káravě opáčila: „Pane doktore! Není důležitá velikost, ale reakce!“

• • • Dětský den ve Fakultní nemocnici • • •

a vychovatelky obou škol pro děti připravily. O zpříjemnění pobytu dětí v nemocnici se starají po celý rok, a tak i v průběhu měsíce června se na Dětské klinice a dětských odděleních dalších klinik uskuteční návštěva zdravotního klauna Garryho a vystoupení herců královéhradeckých amatérských i profesionálních divadel.

Poskytnout malým pacientům rozptýlení a zábavu v nemocnici by nebylo možné bez podpory zdravotníků, zvláště pak vedení Dětské kliniky a ředitelství Fakultní nemocnice. Jejich pochopení pro potřeby hospitalizovaných dětí je povzbuzením do další práce Speciální základní školy a Speciální mateřské školy, které si zanedlouho připomenou 50. výročí svého působení v královéhradecké Fakultní nemocnici.

Za spolupráci a dárky pro děti děkujeme těmto sponzorům: BAUMAX a. s., Drogerie – pí Hantychová, ČMSS, a. s., Cukrovinky – pí Krátká, OBI, AG FOODS, NOWACO, CHMELA, PRO-FIL-PAPÍR-HRAČKY – pí Filipová, LION, EXVER FOOD, Východočeská energetika, a. s., QUELLE SERVICE s. r. o., FA PRESTÍŽ, PROVIO.

Mgr. Helena Bieliková

Foto Mgr. Alena Vodová, Mgr. Jana Kulířová

Krásné, téměř letní počasí provázelo letošní Dětský den, který (s malým předstihem) 29. května pro dětské pacienty Fakultní nemocnice Hradec Králové k jejich svátku připravily zdejší nemocniční základní a mateřská škola ve spolupráci se Střední zdravotnickou školou. Na dětském hřišti před Dětskou klinikou se soustředila téměř stovka dětí. Čekali na ně nejedno milé překvapení – ať už to bylo vystoupení hudební skupiny ZUŠ Na Střežině nebo množství soutěží a atrakcí včetně lákavých cen od sponzorů. Celé dopoledne tak strávili malí i větší pacienti v příjemném prostředí mimo nemocniční pokoje a snad se alespoň na chvíli podařilo odvést jejich pozornost od nemoci a obtíží s ní spojených. Pro ty, kteří přece jen museli zůstat na lůžku, byl připraven pestrý program na oddělení.

Je ovšem třeba říci, že Dětský den, byť svým rozsáhlým programem velmi významný, není jedinou akcí, kterou učitelky

Lidský život je od pradávna propojen s životy stromů. Bohatství darů, které nám stromy dávají, je nevyčísitelné, a po pravdě řečeno, nemohli bychom – my lidé – bez nich existovat. Ne vždy se k nim však chováme s úctou, nevážíme si jich tak, jak zaslouží. Devastujeme lesy, jež jsou oslavou života, v nichž život končí a zároveň začíná. Stromy mají hodnotu historických památek, ale vedle slávy lidské zde stojí i sláva přírody. Lidé odcházejí, zatímco stromy zůstávají živými svědky dávných dob. Péče o ně je projevem úcty k nim, k lidem i k životu (foto 1).

Krásu stromů spočívá v tom, jak jsme schopni přijmout jejich bohatství. Nabízejí nám nezištně šumění listů, které se v podzimmím slunci nádherně rozzáří, i zážitky posedět pod nimi, naslouchat větru ve větvích a promítat si osudy stromů a lidí.

V dávných dobách mívali lidé posvátné háje, kde uctívali duchy stromů, později naši předkové taková místa vyhledávali k vzájemným setkáním, stromy je sbližovaly a soustřeďoval se u nich život obyvatel (foto 2). Bývaly u nich často studánky s chladivou vodou, lidé zde nacházeli odpočinek, ale i ochranu před nepohodou. Někdy se zde lapkové dělili o kořist, podepisovaly se úmluvy (Žižkovy duby) a konala se setkání monarchů.

Na místech úmrtí, když nebylo možné postavit kříž, byl na paměť vysazen strom (foto 3 – Výprachtice – v 15. stol. zde byl pochován bratrský kněz; foto 4 – Libáň – zavražděn zde byl farář), který se dodnes vzpíná a mohutnými kořeny vrůstá do půdy ve svém boji o bytí, aby předal do budoucnosti své svědectví.

Jinde byly vysazovány stromy při založení obydlí (foto 5), přežívají obyvatelé i kamenné zdi, jsou jako nezvratný důkaz síly přírody. U některých obdivujeme úporný zápas o život a jejich mimořádná nezdolnost se promítá do osudu lidí (foto 6).

Příznivé podmínky umožňují stromům růst do mohutnosti. Doplnují obraz krajiny a jsou její ozdobou. Vedou nás k pokoře

a zamyšlení a je na nás, abychom porozuměli ševelu větru a mihotání paprsků ve větvích. Jsou symbolem klidu, vřidnosti a domova – něčeho, co neustále ve svém životě hledáme. Vidět jejich krásu znamená pochopit srdcem (de Saint Exupéry: „Správně vidíme jen srdcem.“)

Jsou takové stromy, které padly vyvráceny vichřicí, zasaženy bleskem, podemlety povodní, zdolány stářím, ale i lidskou zlovůlí a vandalismem. Není smutnější pohled než na torzo mrtvého kmene, který zlomil osud a život z něj vyprchal. Žádný omladek nevyrazil, aby oživil uschlou větev (foto 7). Tak jako lidé, i stromy mohou být nemocné. Je třeba je chránit a ošetřovat, tím zároveň chráníme i smysl lidského života (foto 8). Kde nejsou stromy – není život.

Nespočetné množství stromů bylo obětováno pro lidskou potřebu. Vzpomeňme například na stavbu konventu kláštera v Plasích, který byl postaven před třemi sty lety na 5.100 dubových kmenech stojících ve vodě, nebo na další tisíce kmenů zpevňujících hráze Krčínových rybníků budovaných ku zúrodnění jižních Čech. Ale nejen to: stromy poskytují svou přítomností inspiraci a příležitost k zamyšlení a soustředění. Jsou známé stromy, které ovlivňovaly tvorbu skladatelů (Janáček, Smetana, Beethoven), spisovatelů, výtvarníků a filosofů.

Obdivuji a vážím si tvůrce prezidentské standarty, který vkomponoval do symbolu naší státnosti lipovou větévku. Lípa je strom, který je v Čechách jedním z nejvíce vysazovaných pro svou životaschopnost, léčivou sílu a kvalitní dřevo, využívané uměleckými řezbáři. Odtud pramení naše láska ke stromům, majícím svá tajemství a neměnná místa po staletí a denně prolínající náš život.

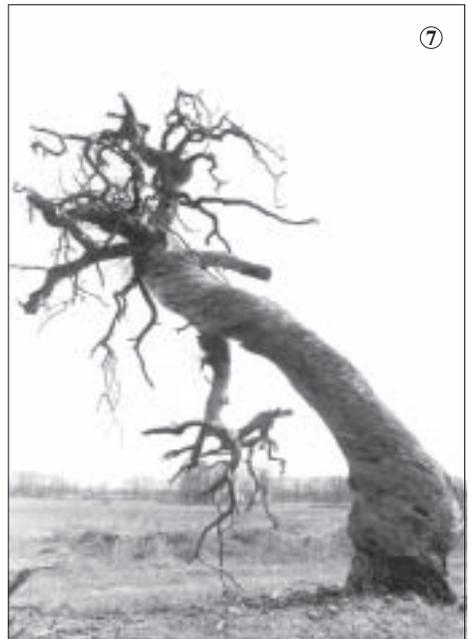
Abychom dodrželi prastarý zvyk našich předků, vysadili jsme v Orlických horách vnučce Hedvice lípu a vnukovi Josefovi doubek. Ať rostou a vzkvétají.

Marcela a Jan Smitovi

ZEMĚ LIDÍ objektivem JANA SMITA

④

DOCENT MIROSLAV KUBA PŘEDSEDOU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Doc. MUDr. Miroslav Kuba, CSc., přednosta Ústavu patologické fyziologie Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze, byl zvolen předsedou Společnosti pro patologickou a klinickou fyziologii České lékařské společnosti J. E. Purkyně. K tomuto významnému ocenění vědecké práce panu docentu Miroslavu Kubovi srdečně blahopřejeme.

NOVÁ UČEBNICE VNITŘNÍHO LÉKAŘSTVÍ

Nakladatelství Galén a Karolinum společně vydala knihu prof. MUDr. Jana Bureše, CSc., a doc. MUDr. Jiřího Horáčka, CSc., (pořadatelé) „Základy vnitřního lékařství“ (870 s.). Na knize, určené především jako učebnice studentům pregraduálního studia medicíny, se autorsky podílelo dalších 45 pracovníků královéhradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Hradec Králové a jeden pracovník Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové. Jak uvádí v krátké předmluvě knihy prof. Jan Bureš, naposledy byla na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové vydána ucelená učebnice vnitřního lékařství před čtvrt stoletím. Předkládaná nová učebnice vnímá interní lékařství jako jeden celistvý obor a zařazena jsou v ní i témata hraniční, dotýkající se dalších oborů. Pořadatelům a všem spoluautorům učebnice k jejímu vydání srdečně blahopřejeme

NOVÁ MONOGRAFIE Z OČNÍ KLINIKY

V nakladatelství Grada Publishing vyšla monografie **Pavel Rozsival a spolupracovníci: „Infekce oka“**. Z pracovníků Fakultní nemocnice Hradec Králové na knize dále významně autorsky spolupracovali **MUDr. Naďa Jirásková, Ph.D.**, z Oční kliniky, a **Mgr. Miroslava Toušková - Zichová** z Ústavu klinické imunologie a alergologie. Panu profesoru Pavlu Rozsivalovi i oběma jmenovaným spoluautorům k vydání knihy srdečně blahopřejeme.

VYŠEL DOTISK ÚSPĚŠNÉ UČEBNICE KRÁLOVÉHRADECKÝCH AUTORŮ

V nakladatelství Grada Publishing vyšel dotisk již opakovaně vydané učebnice **Chrobák, L. a kol.: „Propedeutika vnitřního lékařství“** (spolupracovníci: Baštecký, J., Gral, T., Krupař, V., Kvasnička, J., Lomský, R., Nerad, V., Skaunic, V., Vodičková, V.), 195 s., a současně i dotisk anglické verze této knihy – **Chrobák, L., Gral, T., Kvasnička, J. and cow.: „Physical Examination in Internal Medicine“** (spolupracovníci: Baštecký, J., Krupař, V., Lomský, R., Nerad, V., Skaunic, V., Vodičková, V.), 239 s. Panu profesoru Ladislavu Chrobákovi a všem spoluautorům úspěšných učebnic upřímně blahopřejeme.

NOVÍ ABSOLVENTI DOKTORSKÉHO STUDIA

Dne 23. dubna 2003 úspěšně ukončily doktorské studium ve vědním oboru oční lékařství **MUDr. Lisa Catherine Bytton Diaz** a **MUDr. Iveta Havlíková**, obě působící jako studentky prezenčního studia na Oční klinice Fakultní nemocnice Hradec Králové. Dne 2. května 2003 úspěšně ukončil doktorské studium ve vědním oboru pediatrie **MUDr. David Neumann**, student prezenčního studia působící na Dětské klinice Fakultní nemocnice Hradec Králové. Všem jmenovaným k úspěšnému zakončení studia a k udělení vědeckého titulu Ph.D. srdečně blahopřejeme.

V eseji „Kdo jste?“ říká José Ortega y Gasset, že kdyby mu někdo na takovou otázku odpověděl, že je svým tělem a svojí duší či vědomím, upozornil by toho člověka, že jeho tělo a jeho duše jsou jen věci, s nimiž se shledal, když zjistil že žije.

KDO JSME

Skutečně „já“ člověka je teprve jeho životní projekt. I tento projekt však člověk nachází již předem zformovaný a lidský život se tak vlastně stává vždy dramatem, usilovným zápasem o to, „abychom ve skutečnosti docílili toho, kým jsme v záměru“.

Jak připomíná překladatel eseje J. Forbelský, tyto myšlenky publikoval Ortega pod titulem „Quién es usted?“ v květnu r. 1930 v argentinském časopise *La Nación*. A stejně jako i v krátké době poté uveřejněném článku „Stranictví a ideologie“ (červen 1930), se v eseji kriticky vyjádřil k situacím, kdy člověk podléhá názorům a přesvědčením, k jejichž osvojení sice nedospívá na základě vlastního intelektuálního snažení, ale jež ho spolehlivě zbavují pocitu odpovědnosti za vlastní individuální osud.

Je zřejmé, že Ortegovo zamyšlení je konkrétně historicky podmíněné. Přesto stojí za to si i dnes jeho esej přečíst, neboť mnohé myšlenky v něm uváděné jsou nadčasové. Nejenom v totalitních systémech, ale i v demokratických společenských ideologiích a doktrínách existují a nejenom nekritické stranictví (či stranictví z pohodlnosti), ale třeba i nekorigované podlehnutí ideji individualismu může rozvoj osobnosti zbrzdit. Zradit své „já“, svůj životní projekt, však může člověk i tím, že nerespektuje své vrozené předpoklady a dravě, často s podporou právě stranictví se uchopuje společenského postavení a moci. Avšak v tomto případě už obvykle nejde jen o retardaci zrání osobnosti, ale i o její zkarikování. Za bližší poznání stojí i Ortegův pohled na ty, kdo hlásají a radikálně obhajují nějakou doktrínu a zlobí se přitom na ty, kdo mají jiný názor.

Ortegův esej „Kdo jste?“ otiskla v roce 1998 v překladu Josefa Forbelského společensko-kulturní revue *PROSTOR*, č. 39-40, s. 177-181 (ISSN 0862-7045).

Pa

scan

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapilová, PhDr. Vladimír Panoušek, Jaroslava Pečenková, Mgr. Libuše Plášilová, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Miroslav Všečeka.

Redakce: Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, tel. 495 832 222 (tel. ve FN 2222)